ЛИСТ ПРАВОСЛАВНЕ
ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

Виноград Господњи

Година петнаеста Број 1 Нови Сад О Васкрсу 2019. Бесплатан примерак

Христос васкрсе!
Ваистину васкрсе!

Са благословом Његовог Преосвештенства
Епископа новосадског и бачког господина др Иринеја

Лист православне Епархије бачке

Година петнаеста, број 1,
Нови Сад, о Васкрсу 2019.

Уредник:
Протојерej-ставрофор Миливој Мијатов

Чланови уредништва:
Протојерej Милован Миодраговић
Протојерej Владан Симић
Протојерej Жељко Латиновић
Протонамесник Милорад Мировић
Презвитер Игор Игњатов
Презвитер Лео Малешевић
Катихета Данило Михајловић

Уредништво:
Змај-Јовина 4, 21000 Нови Сад
Електронска адреса:
vinogradgospodnji@gmail.com
www.eparhija-backa.rs

Техничка обрада и штампа:
Принт студио ИН, Нови Сад

Тираж:
12.000 примерака

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице Српске, Нови Сад 271.2 (5)
ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ:
Лист Православне Епархије бачке
/Главни и одговорни уредник протојерej
Милован Миодраговић - год. 1, бр. 1 (1976) - год.
25 бр. 82 (2000); Год. 1, бр. 1 (2001) - Нови Сад:
Епархија Бачка, 1976-2000; 2007 - 29 цм
Четири пута годишње, - Први бројеви објављени
под насловом: Драгим мојим парохијанима

ISSN 0353 / 1783, COBISS.SR-ID 16504322

САДРЖАЈ

ВАСКРШЊА ПОСЛАНИЦА
Посланица Светог Архијерејског Сабора
Српске Православне Цркве
о Васкрсу 2019. године 3

ОСМИ ДАН
Торжество Пасхе 6

РАЗГОВОР
Господин Мирослав Илић –
Задужбинарски етос Немањићâ..... 8

ОЧЕ, ДА ТЕ ПИТАМ
Символика васкршњег јајета 12

БИБЛИЈСКИ ПОЈМОВНИК
Адам и Ева 13

ИЗ СВЕТООТАЧКЕ РИЗНИЦЕ
Свети Симеон Нови Богослов –
О Христовом васкрсењу 14

СТАРЕЧНИК
Свети Владика Николај Велимировић и
Преподобни Ава Јустин –
Мисли о Васкрсу 16

ИЗ ЛЕТОПИСА
Први храм у Старом Бечеју
посвећен Рођењу Светог
Јована Претече 18

ПОРТРЕТИ ГОВОРЕ
Еуфемија Јовић 20

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ
Свети Григорије Ниски –
Догматски списи 1 22

ИЗ ШКОЛСКЕ КЛУПЕ
Из житија Светог Теодосија 25

АКТУЕЛНОСТИ 27

СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ 38

Српска Православна Црква својој духовној деци о Васкрсу 2019. године
ИРИНЕЈ

по милости Божјој православни Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски, са свим архијерејима Српске Православне Цркве – свештенству, монаштву и свим синовима и кћерима наше свете Цркве: благодат, милост и мир од Бога Оца, и Господа нашега Исуса Христа, и Духа Светога, уз радосни васкршњи поздрав:
Христос васкрсе!

„Смрти, где ти је жалац?
Аде, где ти је победа?
Васкрсе Христос и ниједнога мртвог у гробу!
Васкрсе Христос и живот царује!“
(*Васкршње слово светог Јована Златоуста*)

Драга духовна децо,

Срцâ испуњених великом радошћу и светлошћу, данас славимо *Празник над празницима*, свепразник победе вере и живота над смрћу, празник Васкрсења Христовог, али и васкрсења људске природе, васкрсења сваког човека.

Пропадљивост и смрт, кроз грех усађени у људску природу, својом грубом и непобитном извесношћу потврђују крај историјског пута и живота сваког људског бића. Биолошки циклус који почиње од мајчине утробе завршава се у утроби земље, а пролазност и смрт се показују једином неизбежном стварношћу. Ми, међутим, од првог човека до данас, сваком својом речју, мишљу и делом показујемо да се са смрћу не слажемо, да је смрт аномалија, да смо гладни и жедни непролазног живота, једном речју, да смо створени и назначени за пуноћу живота и вечности. Стога смрт видимо као бесмисао, као свог највећег и у суштини јединог, последњег непријатеља.

Отуда су сви напори човечанства усмерени на покушај изналажења лека против смрти и пропадљивости. Све религије света, сви

Васкршња посланица

узвишени напори људског духа – филозофија, наука и уметност – у крајњем случају имају само један циљ: победити смрт! С тим циљем, човечанство је кроз векове створило невиђена чуда технике и материјалне културе уопште. До неслућених размера развило је научно знање, испољило немерљив замах социјалног стваралаштва, философску мисао довело до изванредне финоће и јасноће и створило велику уметност, али циљ је остао недостижан! Разлог је једноставан – пролазно и створено не може само из себе постати непролазно и вечно.

Стога је Јединородни Син Божји, оваплоћена Љубав Божја, дошао у свет, претрпео и поднео страдања на Крсту и тако је, једанмпут за свагда, о чуда, учинио Свој живот животом нашим! Узео је на Себе нашу смрт као Своју да би, благоволењем и човекољубљем Оца небеског, победоносно устао из гроба и Својом смрћу неповратно обеснажио општеважећи закон умирања и смрти.

Васкрсење Христово, као блага вест и као непобитна чињеница, постало је постојани темељ и срце хришћанске вере. Оно је постало ново рођење човека за вечни живот и врата која га воде у свет нове, преображене реалности, реалности славе Царства небеског. То најсадржајније сведоче речи светог апостола Павла, који каже: „... Заиста је Христос устао из мртвих, те постаде првенац оних који су умрли" (I Кор. 15, 20).

Тајна Васкрсења Христовог нам открива да Бог ни у ком случају није апстрактан појам или некаква хипотетичка и недоступна «виша сила», која нас системом моралних норми поробљава и ограничава. Он је, напротив, савршена Личност Која је дошла у свет не само да побољша услове овдашњег живота, или да нам понуди неки, макар и најсавршенији, економски и политички систем, или да нас научи методу којим се постиже извесна психофизичка равнотежа. Он је дошао да победи смрт као „последњег непријатеља" (I Кор. 15, 26) и да донесе живот вечни читавом људском роду. „Јер Бог тако заволе свет да је и Сина Свога Једнороднога дао да нико ко верује у Њега не пропадне него да свако има живот вечни" (Јн 3, 16).

Није случајно то да нико од јеванђелиста није покушао да опише сâм Догађај Васкрсења, тојест да представи шта се догодило у кључном тренутку устајања из сна смрти. Сви, без изузетка, говоре само о последицама тог Догађаја и наводе сведочанства људи о празном гробу. Сама Тајна Васкрсења остаје скривена. Оно што су тада очевици, ученици и апостоли Христови, посведочили, и што

су кроз векове светитељи Божји у Цркви потврдили, јесу јављања Васкрслога Господа и њихова искуства заједничарења са Њим. То значи да нико не може не само да схвати и види него ни да опише ове спасоносне догађаје, који превазилазе наше интелектуалне могућности. Удостојени смо стварности ових Тајни само кроз веру и духовно искуство јер реалност заједнице са Васкрслим није питање лабораторијског истраживања и рационалног доказивања већ евхаристијског учешћа у заједничкој Чаши живота. Имамо благословену могућност да искусимо плодове Васкрсења, али не и да судимо о природи ове Тајне, баш као што се дешава и са Тајном Оваплоћења и са свим Тајнама божанског Домостроја спасења.

Ту Тајну над тајнама открио нам је Сâм Васкрсли Господ када је са двојицом Својих ученика био на путу према селу Емаус: „О безумни и спорога срца за веровање у све што говорише пророци! Није ли требало да Христос то претрпи и да уђе у славу Своју?" (Лук. 24, 25 – 26). Потпуно им се открио у свом васкрслом и преображеном обличју тек када је за време вечере узео хлеб и благословио га, а потом га и разделио. Тада су им се отвориле очи ума и они Га *препознаше* као Васкрслога Господа. Радосна стварност Васкрсења не може бити обухваћена људским разумом. Само очима вере, и то не било где него на светој Литургији, можемо препознати

Васкрслог и прослављеног Спаситеља Христа. Догађај Васкрсења се доживљава у литургијској заједници са другима, тојест у Цркви Христовој. Према томе, Васкрсење се не односи само на појединца него се тиче целе заједнице, Народа Божјег у целини. По дару Божјем, то је универзални, васељенски, црквени догађај. Сви народи и племена на земљи, сва људска бића, позвана су да доживе своју свештену Пасху кроз догађај Христовог Васкрсења.

Крстом и Васкрсењем Својим Христос је коначно умртвио непријатељство и човечанство сјединио у једно Тело и један Народ. Стога Једна, Света, Саборна и Апостолска Црква јесте Црква помирења свих и свега. Зато сви ми, измирени, испуњени новим, истинским животом, постадосмо „сугрђани светих и домаћи Божји" (Еф. 2, 19).

Нажалост, и поред небоземне пасхалне радости, и даље смо суочени са мноштвом искушења̂ и невоља̂, са тероризмом, ратовима и одузимањем људских живота широм земљиног шара. Плач и агонија жртава, који до нас допиру највећом брзином путем савремених средстава комуникације, рањавају наша срца. Разноврсна и безбројна разочарења, туга и незадовољство обузимају наше душе. Свуда око нас влада неправда и мржња, а истина се релативизује. Људе врлинског живота клеветају и прогоне. То се одвија не само на личном и локалном плану него и у глобалним размерама. Сведоци смо да се данас у целом свету основне хришћанске вредности потискују у други план, а човечанству се негде предлажу, а негде намећу не само хришћанству туђи него и њему потпуно супротни системи вредности.

У тако изопаченом свету, ми, православни хришћани, позвани смо да својим примером сведочимо, ближњима и даљњима, победу живота над смрћу и смисла над бесмислом. Црква не сме да живи само за себе као затворена религијска заједница, заокупљена само питањима личне побожности. Дужна је да радошћу и искуством Васкрсења буде чинилац мира и помирења, љубави и солидарности, у свецелом човечанству.

Запитајмо се: каква је наша вера? Да ли ми заиста верујемо да је Христос васкрсао из мртвих? Да ли тај Догађај има пресудне спасоносне последице за нас и за наш живот? У одговору на то једноставно питање леже и одговори на све наше невоље, страхове и несигурности, на сва наша искушења, егзистенцијалне недоумице, психолошке конфликте, моралне, друштвене, националне и све друге изазове, личног и глобалног карактера. „Јер, ако исповедаш устима својим да Исус јесте Господ, и верујеш у срцу своме да га Бог подиже из мртвих, бићеш спасен" (Римљ. 10, 9).

У години у којој прослављамо велики јубилеј наше Цркве, осам векова њене аутокефалности, молимо се за пуноћу нашег благочестивог народа, који живи у отаџбини и у расејању, да се радује Васкрсењу Христовом и да у љубави и слози чува јединство своје свете Цркве; да никада своје личне или било чије земаљске интересе не претпоставља интересу Цркве Христове, али ни свеопштем људском добру.

Са посебним усрђем се данас молимо Васкрсломе Христу Богу да се, заступништвом Светога Саве, светога цара Лазара и свих светих из рода нашега, врате мир и слобода на наше распето Косово и Метохију, нашу духовну колевку и наш Јерусалим, тамо где су највеће српске светиње, бисери православне духовности, српске културе и свеукупне хришћанске и светске духовне баштине.

Бог је Собом као вечном Љубављу, Својим рукама раширеним на Крсту, загрлио све људе и сву творевину и уселио се у нас, *пун благодати и истине*. Стога и ми, саображавајући се Њему, загрлимо крстоваскрсном љубављу Божјом једни друге! Не само оне који нас воле – љубављу загрлимо и непријатеље наше! Опростимо им јер је и Господ нама на Крсту опростио грехе наше рекавши: „Оче, опрости им јер не знају шта чине!" (Лук. 23, 34). „Да не постоје речи: *опрости ми*! и *нека ти је просто*! људски живот би био потпуно неподношљив", благовести српски Златоуст, свети Владика Николај. Опростимо дакле једни другима! Помиримо се једни са другима! Загрлимо једни друге и ходимо светим путем божанске љубави! Сведочимо Љубав и њоме живимо!

Изражавајући једним устима и једним срцем ове истине, сви ми, православни хришћани широм васељене, данас кличемо: „Данас је дан Васкрсења и просветлимо се слављем, и једни друге загрлимо, и рецимо: *Браћо*! и онима који нас мрзе! Опростимо све Васкрсењем и запевајмо: Христос васкрсе из мртвих, смрћу смрт поразивши и онима који су у гробовима живот даровавши."

Христос васкрсе – Ваистину васкрсе!

Дано у Патријаршији српској у Београду,
о Васкрсу 2019. године.

Осми дан

ТОРЖЕСТВО ПАСХЕ

О велика и најсветија Пасхо, Христе!
О мудрости, и Логосе Божји, и сило!
Дај нам да се још присније
причешћујемо Тобом
у незалазни дан Царства Твога!
(девета песма Пасхалног канона)

Пре него што се било ко од нас усуди да изговори неколико скромних речи о Празнику над празницима, о Пасхи Господњој, дах ће му застати услед сазнања да ниједна људска реч није кадра да у потпуности искаже суштину и сверадосни и свеспасоносни значај празника Васкрсења Господа нашег Исуса Христа. Свети Григорије Богослов у својој беседи на Пасху богомудро поручује да је Пасха – *Царица данâ, Празник над празницима, и славље над слављима, који превазилази као сунце звезде, не само човечанске и земаљске празнике, већ и Господње празнике*! Ове речи потврђују веру хришћанâ да Васкрсење Христово заиста јесте Празник над празницима и славље над слављима, како у богослужбеном животу Цркве, тако и у животима свих хришћана који исповедају радост васкрсења, јер Васкрсење Христово ваистину постаде темељ наше вере. О томе нам говори и свети апостол Павле: *А ако нема васкрсења мртвих, то ни Христос није устао. А ако Христос није устао, онда је празна проповед наша, а празна и вера ваша* (1. Кор. 15, 13 – 14). Наша вера и васцело наше постојање је утемељено на васкрсној радости и васкрсно-непоколебивој вери, нелицемерној љубави и чврстој нади да ће Господ и нас васкрснути и саваскрнути у незалазном дану Царства Свога. Васкрсење Христово је радост која нам није дарована од овога света. Извор те радости је у доброти и љубави Божјој, и она носи печат вечности. Њено постојање и њено трајање не зависи од воље и власти људи, већ од свемогуће воље и силе Божје. Стога је Спаситељ и рекао ученицима Својим да ту радост нико неће узети од њих (в. Јн. 16, 22). Својим славним Васкрсењем Спаситељ нам је даровао живот вечни (в. Рим. 6, 23) и радост вечнога живота, јер је *Христос устао из мртвих, те постаде првенац оних који су умрли* (1. Кор. 15, 20), – радост, јер је жртва за наше спасење принета на Крсту, и ми смо на слободу позвани (в. Гал. 5, 13); радост, јер смо Пречистом Крвљу Спаситеља нашег очишћени од прародитељског греха (в. 1. Јн. 1, 7); радост, јер кроз Васкрслог Христа улазимо, руковођени Духом Светим, *у радост Господара својега* (Мт. 25, 21). Васкрсењем Христовим извршила се тајна искупљења рода људског од греха и смрти. Ова нова Пасха Господња открива нам истину да смо прешли из смрти у живот (в. Јн. 5, 24), и да Христос остаје са нама у све дане до свршетка века (в. Мт. 28, 20).

Значај и торжество Пасхе, и пасхалне радости наше у Васкрслом Господу, најочигледнији су у богослужењу Велике Суботе. Литургију Светог Василија Великог, коју служимо у тај дан, савршавамо заједно с вечерњим богослужењем на којем се већ поју васкрсне стихире, заједно са стихирама Триода, и тако се најављује Христово славно Васкрсење. Свештенослужитељи почињу службу у тамним одеждама, а када, уместо уобичајеног *алилуја*, почне да се поји велики прокимен, – *васкрсни Боже, суди земљи, јер ћеш Ти наследити у свим народима*, – свештенослужитељи у олтару са себе скидају тамне одежде и облаче свечане, беле одежде. Часну Трпезу и сав храм такође „облаче" у бело, преднаговештавајући Васкрсење Христово. О овом богослужбеном моменту васкрсног карактера уважени професор литургичког богословља Дмитријевски говори: „Стих, – *Васкрсни Боже суди земљи*, – почиње да поје презвитер у олтару када почињу да звоне сва звона. Презвитер у руци држи корпу са ловоровим листом и разним цветовима које баца по целом храму, уз-

Осми дан

викујући: Христос Васкрсе, а народ одговара: Ваистину васкрсе"(А. А. Дмитријевски, "Спознајући Тајну Крста и Васкрсења Господњег", Крагујевац, 2014. стр. 87 – 88)!

Богослужбене напомене указују да ове ноћи, после Литургије, хришћани вековима молитвом и бдењем дочекују Празник над празницима. Молитвено бдење је пропраћено читањем из књиге „Дела апостолска", јер нам тај новозаветни спис на најбољи начин сведочи о Васкрсењу Христовом. У наставку се богослужи полуноћница на којој се поје канон Велике Суботе, а плаштаница се уноси у олтар и полаже на Часну Трпезу, на којој остаје до оданија Пасхе.

Непосредно пред почетак пасхалног јутрења, епископ, обучен у потпуно одјејаније, најпре са централног кандила на Часној Трпези пали свећу, а потом излази кроз царске двери уз појање стиха – *прићите примите светлост од Незалазне светлости и прославите Христа Васкрслог из мртвих.* Тада сав народ прилази и пали своје свеће, примајући тако незалазну светлост. Кад је реч о овом чину примања светлости, треба нагласити да ова светлост представља исту ону благодатну светлост која се пројављује и прима у Јерусалиму. Сваки храм на пасхалном јутрењу постаје Јерусалим, и свако од нас, примивши светлост од епископа или презвитера, прима истинску и незалазну светлост Васкрслога Господа. Када сав народ прими светлост, у литији се чини трократни опход око храма, уз појање дивне химне – *Васкрсење Твоје Христе Спасе, ангели поју на небесима, и нас на земљи удостоји да те чистим срцем славимо.* Поједини богослужбени устави не спомињу овај литијски опход око храма, већ само излазак испред храма и стајање пред затвореним храмовним вратима одакле предстојатељ почиње пасхално јутрење. Богослужбена пракса православне Јеладе, која се усталила и код нас, подразумева читање Еванђеља пред почетак пасхалног јутрења, и речју Господњом бива нам саопштена вест о Васкрсењу.

Литијским опходом и слушањем речи Божје испред затворених храмовних врата симболишемо жене мироносице које су с великом радошћу примиле и благовестиле вест о Христовом Васкрсу. Отварање храмовних врата прасликује камен који је одваљен од гроба Господњег, после чега сви улазимо у храм уз појање тропара Пасхе. Ђакон са амвона произноси Велику јектенију, после које се поје пасхални канон преподобног Јована Дамаскина. То је један од најлепших канона православног богослужења, образац и врхунац савршенства пасхалних песама. На почетку сваког ирмоса презвитер кади цео храм, а после сваке песме изговара се мала јектенија, с припадајућим јој возгласима. Бескрајним понављањем богонадахнутих речи пасхалног канона, богослужбени поредак нас поучава и позива на делатну, дубоку и разборити васкрсну радост. После канона се поје ексапостилар – *Телом уснувши,* недељне стихире на хвалите, као и стихире Пасхе – *Пасха свештена данас нам се показа.*

Чувена беседа Светог Јована Златоуста, изговорена на Пасху, – „Ако је неко благочестив и богољубив...", изговара се на Пасху. У тој беседи, на основу приче о делатницима у винограду (в. Мт. 20, 1 – 16), сви – они који су радили од првога часа и они који су дошли у једанаести час, они који јесу и они који нису постили – бивају позвани да се насладе пасхалном радошћу, да уђу у радост Господа свога. То је разлог што целе Светле Седмице богослужење бива у потпуности исто као и на сâм дан Празника, указујући тако на победоносни и спасоносни значај Васкрсења Господњег, и нашег богослужбеног учествовања у њему. Као што смо кроз богослужење страдалне недеље били учесници и сапутници на путу страдања, тако сада, обасјани пасхалном светлошћу, богослужбено постајемо учесници радости над радостима, предокушавајући радост невечерњег дана Царства небеског.

Бранислав Илић, вероучитељ

Разговор

ЗАДУЖБИНАРСКИ ЕТОС НЕМАЊИЋÂ

Једном, у давна времена, када су „збор зборила господа ришћанска, код бијеле цркве Грачанице", неко у недоумици упита: „Куд се ђеде цар Немање благо, седам кулâ грошâ и дукатâ? Ту се деси Немањићу Саво, па говори господи ришћанској: ој Бога вам, господо ришћанска, не говор'те о мом родитељу, не говор'те не грије'те душе! Није бабо расковао благо на нацаке ни на буздоване.., већ је бабо потрошио благо на три славна српска намастира.., да се њему пои литурђија, оног св'јета као и овога". На тему задужбинарства и даривања свога рода за душу, разговарамо са господином Мирославом Илићем, помоћником Покрајинског секретара за културу задуженог за сарадњу са Црквама и верским заједницама.

Господине Илићу, наша Црква ове године прославља осам стотина година самосталности – аутокефалије, догађај веома битан за нашу националну и црквену историју. Како Ви доживљавате тај јубилеј и како бисте, за почетак нашег разговора, укратко дефинисали значај лозе Немањићâ за наш српски род?

Дозволите ми да најпре, не само читаоцима *Винограда Господњег,* него и свим сународницима, честитам велики јубилеј, 800-годишњицу самосталности Српске Православне Цркве. Овај јубилеј је од изузетног значаја за наш народ зато што су нас свети Немањићи увели у ред најразвијених земаља света када су у питању духовност и култура, а то су темељи сваке цивилизације, тако да слободно можемо рећи да је од свих задужбина – аутокефалност највећа!

Први утисак на помен задужбинарства, кад је реч о нашој локалној средини, јесте зграда Велике српске православне гимназије новосадске, саграђене тик уз новосадску Саборну цркву. Ова гимназија је задужбинска зграда чији је оснивач Сава Вуковић, знаменити српски ктитор и добротвор. Његово завештање прочитано је баш на Савиндан, а гроб му се налази у порти Саборне цркве. С тим у вези, не можемо а да не поменемо и епископа бачког Платона Атанацковића који је други велики добротвор овог часног здања.

Познато је да је светородна лоза Немањићâ не само зачетник и утемељитељ задужбинарства у српском народу, него и најплодотворнији њен представник. На који начин бисте Ви објаснили тај феномен и шта по Вашем мишљењу значи задужбинарски етос Немањићâ?

Задужбинарство има дуго историјско трајање у српском народу и неодвојиви је део православне хришћанске традиције, као и српског националног идентитета. Уопште узев, историја Цркве и историја српског народа је, како то примећује Радован Биговић, историја задужбинарства.

Темељи снажној српској држави постављени су радом и залагањем Стефана Немање и Светог Саве, његовог сина. Самим тим, задужбинарство тек у Немањићкој држави добија свој дефинисани облик и постаје образац друштвеног понашања који траје до данас. Српско задужбинарство развија вредности хришћанске етике: пре свега оно се бави човеком; бави се и економским и технолошким напретком јер га директно стимулише, али се изнад свега и пре свега бави човеком. Оно не подразумева класичан корпоративни програм који има своје краткорочне и дугорочне циљеве и управо се ту крије формула успеха: прво човек, онда новац. Ако то двоје замене место, тада настаје криза.

Шта би био задужбинарски етос? Најкраће речено, то је један високоразвијени систем вредности чији је основни циљ дубоко уверење да појединац, члан друштва, грађанин, свој смисао постојања може пронаћи једино у заједници и да кроз идеју давања тој истој заједници реализује себе као личност. Када кажемо заједница, у нашем случају, а то значи у српском хришћанском искуству, то је заје-

ница Бога и људи – то је Црква.

Наше најзначајније задужбине су манастири. Сви српски владари, а и многе велможе, оставили су задужбине без којих Срби не би имали место у светској културној баштини. На пример, фрескосликарство манастира Сопоћана је у погледу уметничких домета једнако фрескосликарству Сикстинске капеле у Риму.

Немањићи су били дародавци не само на српском етничком простору. Они су били ктитори и приложници у Светој Земљи, у Јерусалиму, у Италији, Бугарској, Грчкој и другде, што само говори о њиховој авангардности и ванвременој димензији.

Свети Сава, заједно са оцем Немањом и братом Стефаном Првовенчаним, игра кључну улогу у изградњи српске државе. Јако је важно да обратимо пажњу на начин на који он учествује у том процесу, односно на његову методологију рада. Савин рад је систематичан, стрпљив и сврсисходан. Када читам житије Светог Саве, управо ми је та димензија његовог бића најблагороднија и најсмисленија. Ако се зна да је Свети Сава, од примања монашког пострига до повратка у отаџбину, провео двадесетак година на Светој Гори, живећи у строгом молитвеном и аскетском подвигу, онда постаје јасно колико је он радио на свом личном духовном и интелектуалном усавршавању. Свети Сава се није духовно усавршавао да би себе прославио, већ да би достигнуте духовне и умне потенцијале и креативне способности употребио на опште добро свога рода – увек је био инспирисан мотивима богољубља и родољубља.

По речима светог владике Николаја Жичког, Свети Сава је имао унутрашњу покретну силу да гради и ту особину је наследио од оца. Приликом извођења радова он није само давао упутства и водио надзор, већ је и лично радио као обичан радник, – Карађорђе је на пример исто чинио, – а то је особина великих људи и духовних горостаса!

Владика Николај још каже да су се у Светом Сави срели Исток и Запад у пуној хармонији. Био је наклоњен дубоком размишљању као источњак, а енергичан у акцији као западњак. Обилазећи свој народ и делећи благослове, милостињу и поклоне, он је делио и конкретне упуте за рад, учивши их како да помажу једни другима појединачно и мобама. Он је то чинио у радости, пошто се целим бићем жртвовао за свој народ.

Познато је да је Свети Сава, први архиепископ и просветитељ српски, много путовао и много учио. На сваком путовању је нешто ново научио, односно, најпре је себе обожио и оплеменио, а потом је настојао да стечено знање – световно и богословско – примени у Српској Држави и Српској Цркви. Какво је Ваше мишљење о тој особини нашег родоначалника у вери?

Свети Сава је био учени теолог и добро је познавао теолошку и философску мисао светих Отаца Истока. Он је градио своју личност не као апстрактну категорију, већ као категорију која има своје утемељење у Личностима Свете Тројице. Вероватно да је одатле црпео своју огромну духовну снагу и постојаност.

Зашто је то важно истаћи? Зато што из таквог концепта произилази оно што ми данас зовемо људским достојанством. Само у оквиру богословља Отаца Истока можемо схватити аутентичну идеју личности која надилази древну јелинску и западну хуманистичку философску мисао.

Из такве позиције Свети Сава прецизно сагледава смисао живота и поставља високе циљеве пред себе, а самим тим, и пред свој народ у свим временима. И ми савремени Срби, позвани смо да будемо истинске личности и да активно учествујемо у писању нових страница наше историје.

Разговор

У својој беседи „о правој вери” коју је Свети Сава изговорио пре готово тачно осам стотина година, прецизније 1220. године у манастиру Жича, он позива српски хришћански род да своје животе организују у складу са

правом вером, то јест, да све што раде у животу почињу са благословом Божјим. Свети Сава очински наглашава да свагда морамо имати и чувати обоје – и праву веру и добра дела.

Свети Сава нам је оставио лични пример као најбољи путоказ и први велики задужбинарски капитал који ћемо неисцрпно употребљавати на опште добро. Са правом вером, са угледањем на најбоље народне узоре и светитеље наше Цркве, код нас ће се родити осећање оправданог поноса, јер оно што смо некад као народ постигли можемо и поновити, и не постоји ниједан разлог да сумњамо у ту веру.

У Јеванђељу нас Господ позива да „љубимо једни друге као себе саме”. Такву љубав могуће је остварити једино у Евхаристији, у литургијској заједници. Из искуства Евхаристије рађа се једна нова етика, па самим тим и нова етика рада, на основу које сазнајемо да је служење Богу и људима темељ нашег живота и постојања. Ми православни хришћани рад не поимамо само као борбу за биолошки опстанак, за преживљавање, већ најпре као служење. То је зато што човек не постоји само као проста биолошка или друштвена јединка. Човек је слободна личност, створена „по лику и подобију Божјем”, која кроз служење, тачније, кроз однос са другом особом и кроз давање себе другоме, изграђује своју личност и гради друштво.

Ако из древне историје погледамо на савремено доба, какав ћемо утисак стећи? Да ли савремени нам нараштај на прави начин схвата наше претке и родоначалнике, односно, да ли би наши родоначалници и државотворци препознали у нама своју децу и благословене потомке?

После Немањића, Лазаревићи и Бранковићи су такође наставили традицију ктиторства и задужбинарства. Бранковићи, на пример, оживљавају духовну културу коју су неговали Немањићи, те фрушкогорски манастири постају настављачи светосавског Православља. То су били нови центри духовне културе у којима се програмски наглашавао континуитет с претходним периодом. Треба нагласити да је губитком државности, Црква била та која је чувала дух задужбинарства.

У Аустријској монархији, Срби су били у неравноправној цивилизацијској борби. Због настојања Беча и Пеште да системски ослабе српски народ у културном и духовном смислу, најпре реагује митрополит београдско-карловачки Мојсије Петровић. Он улаже сав иметак у школу с циљем да изведе народ из таме незнања. Почетком 1728. у њу је уписано 128 ђака, од којих је већина била сиромашна и није могла да плати смештај. Зато родољубиви митрополит један део митрополијског двора преправља у интернат. Њега следе митрополити Вићентије Петровић (који доводи учитеље из Кијева) и авангардни Павле Ненадовић (који оснива Латинску школу).

Обнова српске државности током XIX века даје замах и обнови задужбинарства. То је време када се задужбинарство и ктиторство проширује и на грађанску елиту, те се оснивају нови посебни фондови намењени култури, просвети, науци, уметности, издаваштву. Реч је о златном добу наше новије историје у којој дела велики број знаменитих личности. Није згорег овде подсетити да су српски средњовековни манастири били заправо мултифункционални – сем духовних, они су увек били културно-просветни центри, у њима су се остваривали највећи уметнички домети тога доба, а било је и оних који су имали систем болничког лечења (довољно је поменути да древни болнички систем настаје у манастирима Византије, а не у древним болницама Италије како се дуго сматрало).

Српско задужбинарство је, иначе, покривало сав српски етнички простор и доказ је да је српска заједница била могућа и тада, када

српска држава није постојала. Задужбинарство је било концентрисано под окриљем неколико најзначајнијих установа српског народа: Српске Православне Цркве, Матице српске, Универзитета у Београду, Српске Краљевске Академије (касније САНУ) и Српског привредног друштва *Привредник* у Загребу.

Први фонд у XIX веку основали су војвода Тома Вучић Перишић и Илија Милосављевић Коларац 1857. године, као *Фонд за помињање оних који су изгинули за Отаџбину* (1804 – 1815). Дакле, први фонд је основан како би се сваке године држао парастос за покој душе свим нашим војницима који су погинули у Првом и Другом српском устанку. О фонду је бринуо свагдашњи митрополит Србије. Један од највећих српских добротвора и задужбинарâ био је београдски трговац Никола Спасић. Мира Софронијевић истиче да је његова задужбина, пошто је постала власништво српског народа после његове смрти, била равна Нобеловој фондацији! Спасићева хуманитарна делатност нарочито је дошла до изражаја у време Балканских ратова и Првог светског рата, јер је, у времену кризе, била подршка српској привреди: воћарству, виноградарству, пчеларству, и тако даље.

Задужбинарство је било развијено и код Срба у Далмацији, Хрватској и Славонији. Познати су многи добротвори, посебно Дубровчани: Нико Бошковић, Љубомир Вујновић, Константин Вучковић и други. У Загребу су били чувени Владимир Матијевић, Стеван Калембер, Павле Аршинов. У Српској Војводини породице Дунђерски, Радић, Манојловић, и тако даље. У расејању је најпознатији био Михајло Пупин.

На основу тога може се недвосмислено рећи да су Срби, и у временима после плодородне лозе Немањићâ и њихових директних потомака, неговали култ задужбинарства и да су се посведочили као достојна деца својих честитих и светих предака, одани својој вери и своме роду.

После Другог светског рата уследио је бруталан обрачун са српском културом. Народни добротвори и задужбинари су проглашени за државне непријатеље. Један аутор истиче да се циљ комунистичког револуционарног покрета састојао у уништавању и потирању традиције и искорењавању српског националног идентитета. Педесетогодишњи дисконтинуитет оставио је катастрофалне последице које осећамо и данас. Упркос свему, дух задужбинарства није сасвим уништен. И данас имамо дивне примере даривања заједници, али ипак, као да сви осећамо да питање: „Када ће нам бити боље”? – просто лебди у ваздуху. Значајан прилог одговору на то питање јесте обнова задужбинарске традиције. Друштво које је све до недавно имало славну традицију даривања отечеству, има обавезу да на бројне начине афирмише идеју задужбинарства чије су предности вишеструке. Последњих година се на глобалном нивоу говори о непходности штедње. Баш у том смислу задужбинарство би дало огроман допринос. Обезбедило би уштеду у државном буџету јер обезбеђује сигурне изворе финансирања

независно од привредних кретања у држави. Оно нуди бржу и ефикаснију реализацију практичних и креативних решења за неке од горућих потреба и проблема данашњице.

Захваљујем Вам се на пријатном и, надам се, богоугодном разговору којим смо на симболичан начин закорачили у јубиларну годину наше црквене и државне самосталности.

Хвала и Вама, и срећан Празник над празницима – Васкрсење Христово!

Разговарао протојереј-ставрофор
Миливој Мијатов

Оче, да те питам...

СИМВОЛИКА ВАСКРШЊЕГ ЈАЈЕТА

Питање: Оче, свима нама је добро позната чињеница да наша Православна вера обилује дивним обичајима. Поводом наступања Празника над празницима – Пасхе Господње, молим да нам објасните смисао и симболику васкршњег јајета?

Ако Христос није устао, онда је празна проповијед наша, па празна и вјера ваша (1. Кор. 15, 14).

Како се збио тај чудесни догађај, од којег не само да зависи проповед и вера наша, него и сав живот наш, јер је он променио ток историје рода људскога? Христос, који најпре *развеза дјевствену утробу,* а који је живот и животодавац, нашега спасења ради добровољно је страдао на крсту и окусио смрт. Живот је био затворен у запечаћеном гробу три дана, и потом је васкрсао, – *из гроба нам засија сунце правде!* Као што пиле сазрева запечаћено у љусци јајета и чека тренутак да ту љуску пробије и покаже се свету, тако исто и Богочовек Христос чека свој тренутак да устане из гроба и покаже се Апостолима и женама Мироносицама.

Од древних времена су хришћани за проповедање Јеванђеља користили не само усмену реч, него су проповедано потврђивали делима и обичајима – предањима. Многи празнични обичаји потврђују да празновање за нас није само сећање на неки догађај који се збио у историји, већ и истинско наше саучествовање у том догађају. Фарбање јајâ на Васкрс је јединствени обичај који упражњавају сви православни народи. Ову праксу Свето Предање везује за свету Марију Магдалину која је по Христовом вазнесењу на небеса широм васељене проповедала Јеванђеље Христово. У Риму је посетила цара Тиверија и даривала га црвеним јајетом, уз поздрав – *Христос васкрсе!* Тим речима је почела своју проповед о Христу распетоме и васкрсломе. Знајући за овај догађај, хришћани су подражавали Равноапостолну светитељку и међусобно се дарривали црвеним јајима о празнику Пасхе.

Шта је подстакло Марију Магдалину да Тиверију подари црвено јаје? Шта значи тај дар? У старини су, сиромаси Јудеје, доносили јаје као знак поштовања и уважавања својим друговима, доброчинитељима, богатим људима, властодржцима, првог дана нове године или на дан њиховог рођења. Није ли дивно што је обична жена, која нема ни злата, ни сребра, ни бакра у свом појасу, доласком у знаменити и горди Рим да проповеда Распетога, стала пред императора с јајетом у руци – тим малим и уобичајеним даром сиротих људи? А због чега је она обојила јаје? Вероватно да је света Магдалина, као права Израиљка, обојила јаје као одраз пасхалног обреда Јеврејâ, који су исопову гранчицу омочавали крвљу пасхалнога јагњета и њоме помазивали, то јест, шкропили прагове и довратке својих кућа, откривајући тиме императору велику тајну побожности којом се избависмо од сујетног житија часном крвљу, као јагњета, непорочног и пречистог Христа. Ово сведочанство налазимо у многим књигама које тумаче Пасхално богослужење и обичаје православних хришћана.

У појединим деловима Босне, наш народ је сачувао сличан обичај. Наиме, када би нека породица с новорођенчетом долазила први пут у посету код својих пријатеља, беба би била дарована јајетом. Највероватније због тога што је јаје симбол рађања и новог живота.

Куцање васкршњим јајима уз радосни поздрав – *Христос васкрсе,* и одговор – *Ваистину васкрсе,* представља сâмо Христово васкрсење, али и одваљивање камена са вратâ гробних. Стога није чудо што су црвена јаја постала један од карактеристичних симбола Васкрса. Црвена боја подсећа на крв – невину Крв Христову, проливену на Крсту за нас. Јаје својим обликом подсећа на камен – камење Голготе, по којем се животворна крв излила. Црвена боја после Христовог васкрсења постаје боја радости, а уместо голготског камена имамо јаје – симбол живота!

Припремајући се за Празник над празницима – Пасху, хришћани у својим домовима фарбају јаја која после тога носе у храм да их свештеник освешта и тиме уједно благослови употребу мрсне хране у исхрани после поста свете Четрдесетнице, којом смо се припремали и дочекали да се поклонимо светом Васкрсењу Христовом.

Јереј Вељко Васиљев

АДАМ И ЕВА

Прародитељи, родоначелници људскога рода

Када је Господ Својом стваралачком силом, Својом Речју и љубављу створио свет и све неопходне духовне и материјалне услове за живот људи, Он напослетку ствара човека. Пре стварања првог људског бића богонадахнути библијски приповедач записује кратко саветовање, договор Лица Свете Тројице, употребљавајући облик за множину: *потом рече Бог: да начинимо човека по својему обличју, као што смо ми;* и: *створи Бог човека по обличју својему, по обличју Божјему створи га, мушко и женско створи их* (Пост. 1, 27 – 27). Уз све дарове и могућности узрастања и напредовања заједничарећи са својим Творцем и Богом, Он им даје и заповест и благослов да буду прародитељи, да се од њих и њихових потомака, њиховом међусобном љубављу и стваралачком силом Божјом настани сва васељена. *И благослови их Бог, и рече им Бог: рађајте се и множите се, и напуните земљу* (Пост. 1, 28). Бог човеку поверава сав створени свет, да га чува, да се служи даровима које му природа благословом Божјим даје и да као литург освећује свет.

Сама реч Адам значи човек, мушкарац, земљани, јер га је Бог створио од праха земаљског, али је то истовремено и лично име првог човека на земљи.

Ева је прва жена. Господ ју је начинио од ребра Адамовог, па ју је Адам назвао човечицом (женом), јер је начињена од тела и костију његових.

Библијски извештај о стварању Адама и Еве говори како су постала људска бића и о њиховој срећи док су били у рају, у заједници са Богом, чувајући Његове заповести и љубећи Га. Био је то однос слободне међусобне љубави у којој су прародитељи узрастали и умножавали примљене дарове, и стекли могућност да благодаћу Божјом задобију живот вечни.

Нажалост, под утицајем ђавола, непријатеља Божјег и људског, Адам и Ева су злоупотребили богомдаровану им слободу, раскинули су завет (савез или споразум) са Богом и определили се за живот у богоотуђености и изван раја, живот у свету који је њиховим преступом и сâм постао огрехољубан.

Прародитељи Адам и Ева су архитипови свакога од нас. Та прототипска ментална структура, оличена у прародитељима, присутна је у сваком човеку, у свакој култури и цивилизацији, јер сви смо племе Адамово и потомци његови, али смо и међусобни сродници у неком степену или у неком колену. Стари Адам је праслика Новога Адама – Господа и Спаса нашега Исуса Христа, Који из наручја Свога вечнога Оца долази у наш огрехољубни свет да нас Својом Крвљу искупи, а Смрћу силази у ад да од пропадљивости и смрти изведе оне који су умрли у Адаму.

Богонадахнуто библијско казивање о Адаму и Еви говори нам да је човек створен од Бога и да су сви људи божанског порекла и боголики. Тако говори јудеохришћанско предање, тако говоре и друге древне културе, египатска, кинеска, индијска, јелинска... И без обзира на греховни пад прародитељâ наших, ми нисмо остали сами, напуштени и заборављени. Увек је с нама Бог, Творац наш, Који нас позива и подстиче да волимо и да се дајемо, али ту је обавезно, ако не на позорници онда иза сцене, и непомјаник, рушитељ који нас подстиче да завидимо и отимамо.

У XIX веку нашао се један Енглез – Дарвин да изнесе теорију како људи немају божанско порекло већ да потичу од животиња и та хипотеза је у српским школама, од вртићâ до факултетâ, више деценија приказивана као једина истина о пореклу човека, и то у ригиднијем тумачењу него што је то и сâм Дарвин мислио.

Библијско Откровење, старозаветно и новозаветно, као и светоотачко Предање, говори да је Бог створио Адама и Еву и удахнуо им дух животни. Постоји, нажалост, чињеница првородног греха и његове последице, али се Бог није одвратио од свога створења него је на разне начине све чинио да палога човека поново подигне, оснажи и врати Себи, односно у првобитну заједницу са Собом.

Протојереј Милован Миодраговић

Из светоотачке ризнице

СВЕТИ СИМЕОН НОВИ БОГОСЛОВ

О ХРИСТОВОМ ВАСКРСЕЊУ

Браћо и оци, како видите, већ је прошла Пасха, радосни дан Христовога Васкрсења, узрок сваког весеља и радости који сваке године, а, тачније, бива свакодневно и вечно у онима који познају Његову тајну. Она је неизрецивом радошћу и весељем испунила наша срца, разрешивши уједно и труд свечасног поста или, боље рећи, усавршивши и уједно утешивши наше душе и призвавши све верне на починак и благодарење. Заблагодаримо онда Господу Који нас је провео кроз море поста и увео нас са радошћу у луку Свога Васкрсења. Заблагодаримо Му и ми који смо правилно и ревносно, са топлом усрдношћу и у подвизима за врлину прошли пут поста, а нека заблагодаре и они који су у међувремену занемоћали из непажње и слабости душе, јер исти је Онај Који и ревноснима у изобиљу даје венце и достојну плату за њихова дела, и Који, опет, слабијима дарује опроштај, будући милостив и човекољубив. Наиме, Он више гледа на расположење и намере наших душа, него на телесне напоре којима се ми вежбамо у врлини, било вољом душе увећавајући подвиг, било умањујући то добро услед слабости тела, па по нашем произвољењу сваком узвраћа награде и дарове Духа, те или некога, ако је ревностан, чини славним и угледним, или га оставља као онога који је још слаб и коме је потребно потпуније очишћење.

Него погледајмо, ако је угодно, и добро испитајмо шта је тајна Васкрсења Христа Бога нашега која увек тајанствено бива у нама, ако то хоћемо, како се у нама Христос погребава као у гробу и како, сједињавајући се са нашим душама, Он поново Васкрсава, са Собом и нас саваскрсавајући. То је, дакле, сврха ове беседе.

Христос и Бог наш, пошто беше подигнут на крст, приковавши на њега грех света и окусивши смрт, сишао је у дубину ада. И као што је, када је поново устао из ада, ушао у Своје непорочно тело од кога се, сишавши доле, нипошто није одвојио, и одмах Васкрсао из мртвих, а после тога са великом славом и силом узишао на небеса, тако и сада, када ми излазимо из света и уподобљењем страстима Господњим улазимо у гроб покајања и смирења, Он Сâм, силазећи са небеса, као у гроб улази у наше тело и, сједињујући се са нашим душама, васкрсава их несумњиво мртве, а затим, ономе ко је тако васкрсао са Христом, даје да гледа славу Његовога тајанственог васкрсења.

Дакле, Васкрсење Христово јесте васкрсење нас који смо пали. Јер како ће Он, Који никада није пао у грех, како је записано, нити се имало изменио Својом славом, икада Васкрснути и бити прослављен – Он Који је свагда препрослављен и Који такав обитава изнад сваког началства и власти? Васкрсење и слава Христова је, како је речено, наша слава, која у нама бива и коју ми показујемо и видимо Његовим Васкрсењем. Пошто је једном Он наше учинио Својим, оно што Он чини у нама Њему се приписује. А васкрсење душе је јединство живота. Наиме, као што мртво тело, ако у себе не прими живу душу и са њом се несмешано не помеша, нити живи, нити може да живи, тако ни душа не може да живи сама по себи, ако се неизрециво и несмешано не сједини са Богом, истински вечним животом. Јер пре свесног, видљивог и осетног сједињења она је мртва, премда је умна и по природи бесмртна. Наиме, нити постоји знање без виђења, нити виђење без осећања. А смисао овога што говорим јесте следећи – виђење, а кроз виђење знање и осећање (овде говорим

о духовним стварима, јер у телесним осећање постоји и без виђења). О чему говорим? Слеп осети када ногом удари о камен, док мртав не. У духовним стварима, међутим, ако не достигне надумно сазрцање, ум не осећа тајанствено дејство. Дакле, ко пре созерцања онога што надилази ум и смисао и поимање каже да има осећање у духовним стварима, сличан је слепцу који, додуше, осећа када му се догоди нешто добро или лоше, али не зна шта му се налази под ногама или у рукама и да ли му то представља претњу за живот или не. Јер он уопште не разазнаје да ли је у питању нешто лоше или добро, пошто је лишен моћи и чула вида, па се отуда често догоди да, када узме штап да би се одбранио од непријатеља, уместо њега пре удари сопственог пријатеља, док му непријатељ стоји пред носом и смеје му се.

У Васкрсење Христово већина људи, додуше, верује, али мало је оних који га јасно виде, а они који га нису видели не могу ни да се поклоне Христу Исусу као светом и Господу. Јер речено је: *Нико не може да каже да је Господ Исус, осим Духом Светим* (1. Кор. 12, 3). А на другом месту: *Дух је Бог и они који Му се клањају у духу и истини треба да се клањају* (Јн. 4, 24). Ни свештене речи које свакодневно устима произносимо не кажу: „У Васкрсење Христово поверовавши", него: „Васкрсење Христово видевши, поклонимо се Светом Господу Исусу, јединoм безгрешном". Како то да нас сада Дух Свети подстиче да говоримо (као да смо га видели, а нисмо), „Васкрсење Христово видевши", иако је Христос Васкрсао једампут пре хиљаду година, а ни тада Га нико није видео док је Васкрсавао? Зар Божанско Писмо хоће да нас наведе на лаж? Далеко било. Оно, штавише, заповеда да говоримо истину како Васкрсење Христово бива у сваком од нас верних и то да не једном, него, могло би се рећи, свакога часа сам Владика Христос у нама Васкрсава, блистајући и сијајући зрацима непропадљивости и Божанства. Јер светлоносно присуство Духа показује нам Васкрсење Владичино које се догодило ујутро, а тачније је рећи да нам даје да гледамо самог Васкрслог. Зато ми и кажемо: *Бог је Господ и јавио нам се* (Пс. 117, 27), а наговештавајући Његов други долазак додајемо ово и говоримо: *Благословен је Који ће доћи у име Господње* (Пс. 117, 27). Дакле, онима којима се јави, Васкрсли Христос свакако се објављује духовно самим духовним очима. Јер када се Духом јави у нама, Он нас васкрсава и оживљује из мртвих и даје нам да Га у себи видимо читавог и живог, бесмртног и вечног, и не само то, него нам јасно даје да знамо како нас са Собом саваскрсава и сапрослављa, како и читаво Божанско Писмо сведочи.

Дакле, то су божанске тајне Хришћанâ, то је скривена сила наше вере коју неверни и маловерни или, боље рећи, полуверни не виде, нити уопште могу да је виде. А неверни, маловерни и полуверни јесу они који не показују веру делима. Јер без дела и демони верују и исповедају да је Христос Бог. *Знамо Те,* кажу, *да си Син Божји* (Мт. 8, 29). А на другом месту: *Ови људи слуге су Бога Вишњег* (ДАп. 16, 17). Али таква вера неће користити ни демонима, ни људима. Никакве користи нема од такве вере, јер она је мртва, сагласно божанском апостолу: *Вера,* каже, *без дела је мртва* (Јк. 2, 26), као што су и дела без вере. А како је то мртва? Зато што у себи нема Бога Који оживљује, јер није стекла у себи Онога Који је рекао: *Ко Ме љуби заповести Моје држаће и Ја и Отац ћемо му доћи и у њему се настанити* (Јн. 14, 21 – 3), како би Његовим присуством васкрсла из мртвих и оживела онога ко има ту веру и дала му да у себи види и васкрслог Васкрситеља. Дакле, због тога је мртва таква вера, а боље је рећи да су мртви они који имају веру без дела. Јер вера, вера у Бога, увек живи и, живећи, оживљује оне који јој са добром намером приступају и примају је, а многе је извела из смрти у живот и пре делања заповести, показавши им Христа и Бога. И таквима је могло да се догоди, да су остали верни Његовим заповестима и до смрти их сачували, да и оне њих сачувају онаквим какви су постали само вером. А када су се преокренули у лук искривљен и вратили се својим пређашњим делима, са разлогом су одмах претрпели и бродолом вере и, на несрећу, себе саме лишили истинског богатства, које је Христос Бог.

Да се то не би и нама догодило, молим вас да из све снаге сачувамо заповести Божје, како бисмо окусили и садашња и будућа добра и гледали лик Христов, што нека сви ми достигнемо, благодаћу Господа нашега Исуса Христа, Којем приличи слава у векове. Амин.

Свети Симеон Нови Богослов,
Сабране беседе,
Београд 2005. стр. 132 – 135.

Старечник

СВЕТИ ВЛАДИКА НИКОЛАЈ ВЕЛИМИРОВИЋ

МИСЛИ О ВАСКРСУ

Васкрс

Између хришћанских празника Васкрс има то преимућство, што је омиљен код оних, који се непоколебиво држе свеколиког црквеног учења и код оних којима од Хришћанства ништа више није остало до имена и – Васкрса.

Празник тела

Васкрс означава празник тела, глорификацију, дивинизирање тела.

Хришћанство и Васкрс

Хришћанства без Васкрса нити је било у историји, нити се оно такво дâ замислити.

Једно чудо хришћанства

Хришћанство је имало у ствари једно чудо, то је Христос.

Рехабилитација тела

Хришћанство је рехабилитовало тело проповеђу о Васкрсењу Христа из мртвих и оВаплоћењу Бога, а рехабилитујући тело оно је тим извршило преокрет у смислу освежења и подмлађења света.

Васкрсење

Његово Васкрсење јесте истинити догађај и у исто време пророчанство и слика нашега васкрсења.

Гроб

Гроб за нас није више вечна тама но само једна капија, на којој нас чекају свети ангели Божји. За све оне који су испуњени љубављу према прекрасном и човекољубивом Господу гроб је постао само последња препона да ступе у Његово присуство – и то препона слаба као паучина.

Права природа човека

Васкрсли Господ је чудо над чудима, но Он је баш као чудо над чудима права природа ваша, права природа човечја, првобитна, рајска природа Адамова. Права природа човека и није да робује бесловесној природи око себе него да влада њоме моћно, свемоћно. Нити је права природа човека у ништавности, у болести, у смртности и у грешности, него у слави и здрављу, у бесмртности и безгрешности.

Сумња

Сумња људи у Христово Откровење последња је болест људи у великој светској болници. Од те болести свет нема лека. Јер је Васкрсли Христос једини лек, па ко тај лек не прими, како ће оздравити?

Васкрсење мртвих

Мртви треба да васкрсну. Мртви морају васкрснути. Мртви су већ васкрсли.

Живи Христос

Живи Христос је гарантија наше вере. Христос, који је живео тридесетину година у Галилеји и Јудеји, није учинио ни милионити део оних чуда која је учинио Христос, који се после смрти јавио Својим ученицима. Овај други Христос управо и Он је засновао хришћанство. Овај други Христос је главна гарантија наше вере у смисао живота и васкрсење мртвих.

Вера васкрсења

Наша је вера сва скроз – вера васкрсења. Она васкрсава замрзле душе, што је веће чудо, како онда да не буде моћна васкрснути и тела?

Васкрсло тело

Па као што цвет лепотом својом премаша корен, тако ће васкрсла тела лепотом својом премашати земаљска тела наша.

Христос – смисао

Христос је за Србе био сâм смисао живота и борбе, и страдања и умирања и слободе и обнове и рада. Смисао Цркве, смисао државе, смисао породице, смисао човека.

Васкрситељ

Васкрситељ је Господ мој. Васкрсава мртве од јутра до мрака, и од мрака до зоре. Оно што јутро сахрани, увече Господ оживи, и оно што вече сахрани, ујутру Господ оживи.

Смрт не васкрсава

Смрт не васкрсава, јер смрт никад није ни била жива.

Господ васкрсава

Нико не може васкрснути мртве него Господ, и нико не може устати из мртвих осим Господа.

Мисли владике Николаја, Источник, Торонто 2008, стр. 81, 82, 150, 218.

ПРЕПОДОБНИ АВА ЈУСТИН

МИСЛИ О ВАСКРСЕЊУ

Васкрсење Христово је вододелница људске историје.

Шта би била историја мога живота да Господ није васкрсао? Кратак пут од колевке до гроба, пут пун трња, пун страдања и страхота.

Васкрсење се јавља као завршни моменат обогочовечења личности и познања.

Под светлошћу Васкрслога Господа све земаљско прелива се у небеско, и слива у небеско.

Ко не преживи реалност распетога Господа, не може преживети ни реалност Васкрслога. У васкрсење се улази кроз распеће. А без васкрсења – нема спасења. Распеће се не може обићи. Да би човек васкрсао Васкрсењем Христовим, треба најпре да умре смрћу Његовом.

Кроз васкрсење ми смо стварно познали Богочовека у Христу.

Јер какво нас умовање може убедити у васкрсење? Никакво, већ једино вера. А ако се Васкрсење Христово по телу познаје вером, онда каквим се умовањима може схватити рођење Бога Логоса? Јер Васкрсење је мање од рођења. Зашто? Зато што је примера васкрсења било много, међутим, од Дјеве се нико никада родио није... Јер треба веровати да је то могло бити; а на који начин је могло бити – не може се објаснити.

Васкрсење је објашњење страдања, решење проблема страдања. Васкрсењем је Христос страдање учинио средством за оптимизам.

Људи су Бога осудили на смрт; Васкрсењем својим Он их осуђује на бесмртност.

Без Христовог Васкрсења живот би био бесмислен, страдања би била неоправдива, патње би биле неискупљиве. Ако Христос не уста – узалуд вера наша, узалуд наука, узалуд философија, узалуд страдања, узалуд – сав живот.

Нема ничег новог под сунцем сем Васкрслог Богочовека Христа.

Ако мртви не устају, онда је човек трули израштај на лешини што се зове земља. Ако нема Васкрсења, онда је овај свет проклета лабораторија гноја, а сваки човек – херметички затворена флаша гноја.

Смрт није у стању да уништи људско биће, јер га Васкрсење изводи жива онакво какво је било са ознакама и одликама свачије личности.

Христос је Васкрсао да би људи постали земаљски анђели и да би се осећали јачи од смрти као небески анђели.

Азбучник богочовечних мисли Аве Јустина, Београд 2001, стр. 29 и 30.

Из летописа

ПРВИ ХРАМ У СТАРОМ БЕЧЕЈУ ПОСВЕЋЕН РОЂЕЊУ СВЕТОГ ЈОВАНА ПРЕТЕЧЕ

Пре доласка Србâ у ове крајеве током „велике сеобе" под патријархом Арсенијем Чарнојевићем, на ширем подручју Бечеја постојала су три засеока – Ботра, Перлек и Ковинци. У тим засеоцима је живео српски живаљ. До доласка других досељеника Ботра и Перлек су већ опустели, а у јесен 1694. године долази до сусрета исељеникâ с југа са Србима староседеоцима у „ковинском крају". После потписивања мира с Турском, у Карловцима 1699. године, постало је јасно да њима више нема повратка на стара огњишта, тако да су Срби одлучили да остану на подручју будућега „Шанца Бечеј", и да на страни најближој реци Тиси саграде своје куће и храм Божји.

„Шанац Бечеј" у Потиској војној граници представљао је једно од ретких насеља за које је већ од оснивања места (1701) израђен детаљан урбанистички план. Аутор тога плана је инжењерски капетан Христијан де Колет. Насеље је опасано ровом ширине три хвата, а постављен је са циљем да задржи нападе Турака из Баната. У средишту насеља изграђени су храм Рођења светог Јована Претече и магистрат.

Бечејски прота је у летопису храма овако описао насеље у којем је сагрђен први храм граничарâ „Шанца Бечеј:" „Старобечејски адвокат Димитрије Радановић (син Уроша Радановића, пароха сентомашког), још 1890. године ми је причао да је, према предању, прва српска црква била изграђена између Гимназије и Војне команде, где је био крст који је покојна бароница Еуфемија Јовић подигла 1837. године за спомен својих родитеља Георгија и Ане Јанковић. Ту цркву су Турци из Баната кумбаром запалили 1714. или 1715. године. Црква је била изграђена од набоја, а кров или свод је направљен од плетера блатом олепљен..."

Зграда храма прављена је са основом од укрштеног прућа, преко које је стављано блато у које је умешена плева. Кров је вероватно био од трске, везане у снопове. Тог материјала је било у изобиљу због близине ритовâ реке Тисе, у које су се склањале жене, деца и старци током ратних сукоба с Турцима и побуњеницима Ференца Ракоција. Пôд првог граничарског храма је био од земље. Црква није имала ни торањ ни звоник, а ни звона која су позивала вернике на богослужење. Вероватно да је свештеник своју паству позивао на службу помоћу клепалâ, како је и данас обичај у манастирима. Уз зграду храма дограђена је и просторија за школску децу, тако да подаци о организо-

ваној настави у „Шанцу Бечеј“ датирају још из далеке 1703. године.

О храму који су подигли српски граничари на тлу Бечеја писмено сведочанство оставио је и командант Потиске војне крајине, потпуковник Фабри, у извештају о потиским насељима, црквама и свештенству из 1746. године. Фабријев извештај је веома детаљан, јер даје опис сваког насеља у Потиској граници, број свештеникâ и стање цркава у граничарским насељима. На основу тог извештаја дознајемо „да су сви становници комунитета православни Срби и да у месту 1746. године живи шест свештеника: Сергије Амвросијевић, Георгије Велимировић, Георгије Живковић, Јован Михаиловић, Филип Михаиловић и Раде Тодоровић”.

Свештеници су у свим временима представљали духовну снагу која је око себе сабирала верни народ, јер су с крстом у руци чували веру и гајили националну свест у свом народу. Свештенство је водило рачуна о моралном стању поверене им паства, указивањем на спасительно дејство молитве, исповести, причешћа, богослужбеног празновања и тако даље. У том смислу су редовно подносили извештаје надлежним епископима. Митрополит Мојсије Петровић (1713 – 1730) је донео уредбу о обавезном вођењу црквених матица – крштених, венчаних и умрлих. Захваљујући томе, у Бечеју данас постоје сачуване црквене матице православних верника још од 1744. године.

После склапања мира између Аустрије и Турске (1718), житељи „Шанца Бечеј” су обновили свој први храм Рођења светог Јована Претече. Поменути већ потпуковник Фабри бележи да је поменути храм обновљен од истог материјала од којег је и сграђен 1701 – 1702. године. Овај извештај нам даје драгоцене податке о томе да је храм још увек на истом месту и да је само обновљен истим грађевинским материјалом који је употребљен и приликом градње прве цркве. У извештају се још износи податак да у „Шанцу Бечеј” нема ни калуђерâ ни манастирâ.

Недељко Стојковић, историчар

Портрети говоре

ЕУФЕМИЈА ЈОВИЋ

Еуфемија Јовић, рођена Јанковић, упамћена је у српском народу као велика добротворка и задужбинарка. Рођена је у Старом Бечеју 1779. године од оца Георгија, капетана Потиског крунског дистрикта, и мајке Ане. Године 1801. удала се за Стевана Јовића, барона

од Сигенберга, прослављеног војсковође аустријске војске који је учествовао у гушењу побуне одбеглих затвореника у Бечеју почетком 1848. године. О њеном пореклу говори натпис на надгробној мраморној плочи, постављеној на северној страни капеле, коју је још за живота подигла као вечну кућу своме супругу и себи. На плочи је написано: „У славу Светог Оца и Сина и Светога Духа, на месту некадашњег храма у славу Јована Крститеља, а на спомен свога оца Георгија Јанковића, некадашњег капетана потиског дистрикта и матере Ане и супруга својег Стефана барона Јовића од Сигенберга, бившег Ц и К генерала, у вери понизна Еуфемија, подиже дана 10. априла 1861. године, благородна племеном и душом бароница Еуфемија, покровитељ Цркве и училишта, мати сиротих и бедних, поживела 83 године, упокојила се 17. априла 1861. године“.

У календару „Орао“ из 1895. године, објављен је чланак у којем је на живописан начин описана личност баронице Еуфемије Јовић: „Међу оним племенитим Српкињама, које својим женским врлинама, жарким родољубљем и примерним животом сјаје на нашем небу кано звезде Данице – стоји у првом реду бароница Еуфемија Јовићка, рођена Јанковићева ћерка, народна добротворка српских сиромашних, а врло добрих ђака; добротворка и велике и угледне српске општине старобечејске“.

Као искрена и одана Српкиња, Бароница је помно пратила и друштвене прилике у Бачкој. Знала је да су многе српске породице намеравале да се иселе из Аустрије и да преко Карпата оду у Русију. У том случају, напуштене територије у Бачкој, бечки двор би населио људима других народности. Са друге стране, мађарске власти су појачале притисак у вези са хунгаризацијом преосталих Срба. У духу таквих прилика, Еуфемија је желела да очува национални идентитет свога народа на овим просторима, па је без оклевања почела да истрајно ради на изградњи задужбинâ

Портрети говоре

које би за сва времена сведочиле да је Бачка освештана земља православног народа.

Подигла је две капеле, једну на своме салашу, на Иђошком путу, а другу у Старом Бечеју, на месту другог храма, који је мађарска војска спалила 1849. године. Вероватно је данашња Зелена улица, управо због капеле коју је Бароница подигла, тада носила назив Капелска улица. Капела на Иђошком путу је позната по томе, што су се у њој венчавале сиромашне српске девојке, а Бароница је свакој од њих поклањала одређену своту новца на име њиховог мираза. Поред тога, заједно са својим супругом, даровала је 1857. године 50.000 цигала за изградњу православног храма који је и данас украс градског трга у Бечеју. Својом последњом опоруком 11/23. априла 1861. године, оставила је Српској православној црквеној општини у Старом Бечеју 209 ланаца обрадиве земље, обе капеле, три салашарске зграде, као и велелепну палату у центру града. Једном речју, учинила је много за грађане Старога Бечеја и за Српску Православну Цркву.

Бароница Еуфемија је основала фонд (закладу) из којег су додељивана средства за школовање сиромашне српске деце. Првенство су имала деца из старобечејског среза, а у случају да њих није било, новчано су помагана деца и из других крајева. Тај фонд је назван по оснивачу – „Фонд баронице Еуфемије Јовић", и опстао је до 1944. године, односно док није успостављена комунистичка власт у срезу, која се оглушила о вољу задужбинарâ и средства из фонда преусмерила за своје потребе. Многе истакнуте личности школоване су средствима ове закладе. Нажалост, у Бечеју ни до дана данашњега не постоји улица са њеним именом, нити било какво спомен обележје које би сведочило о племенитости ове велике Српкиње и Баронице.

Немања Карапанџић, историчар

Издавачка делатност

СВЕТИ ГРИГОРИЈЕ НИСКИ

Догматски списи 1

Свети Григорије Ниски припада кругу великих црквених отаца четвртог века, који су по месту порекла и деловања названи „Кападокијци". Кападокија је област у Малој Азији о чијој некадашњој хришћанској слави данас сведоче само остаци складних храмова, саздани да верне подсећају на сјај Будућег Царства, којега су лепоту овде у икони најављивали и још увек је својом красотом, и у рушевинама, најављују. Остао је иза Кападокијаца и величанствен израз православног богословља, за које се у времену земаљског живота ових отаца, водила одлучујућа, понекад и веома сурова, беспоштедна борба са онима који су истину о Богу тумачили својим погрешним умовањима. Уз свога старијег телесног брата Василија, и старијег имењака названог *Богослов,* свети Григорије Ниски је дао немерљив допринос у објашњењу вере у Бога, Који је Тројица у Једноме и Један у Тројици. Рођен је 335. године у Неокесарији, где и брат му свети Василије, од родитељâ Василија и Емелије. У овој хришћанској породици осим Василија, Григорија, Петра и Макрине који су уврштени у ред светитеља, било је још шесторо деце. Григорију је омогућено да стекне високо класично образовање, и то углавном у дому, од оца и старијег брата. То образовање, и све своје дарове, он ће касније обилато ставити у службу православног богословствовања. Из манастира у Понту, где се подвизавао, изишао је мимо своје воље, да би га свети Василије хиротонисао за епископа малога места Нисе. У то време водила се борба са аријанцима, који су између Првог и Другог васељенског сабора заузели многе епископске катедре у Малој Азији. Претрпео је многа понижења и прогонства, између осталог и свргавање са катедре, 375. године, на коју се тријумфално вратио 378. године. Само једну годину касније, умире свети Василије, а свети Григорије остаје без свога најбољег учитеља и ослонца. С обзиром на то да су светог Василија и после упокојења противници наставили да нападају, свети Григорије је у одбрану свога брата написао два веома важна богословска списа: „Против Евномија" и „О стварању човека", што је уједно представљало и наставак литерарно-богословске делатности Василијеве. Овај последњи спис представља наставак „Шестоднева" Светог Василија Великог. Свети Григорије се упокојио око 395. године. На овом месту нећемо описивати појединости из живота светога Григорија, као ни списак његових дела. О свему томе, као и анализи његовог богословља, радознали читалац моћи ће наћи исцрпна обавештења у књизи „Патрологија" епископа Атанасија Јевтића, као и у делу проте Георгија Флоровског „Источни оци четвртог века", а такође у књизи проте Јована Мајендорфа „Увод у светоотачко богословље".

Како сведоче поменути патролози, дела светог Григорија Ниског, као и његова личност, били су запостављени због тога што

су у њима присутни остаци учења великог учитеља Цркве Оригена, осуђеног постхумно, највероватније због злоупотреба његове писмене заоставштине од стране присталица, на Петом васељенском сабору 553. године. Седми васељенски сабор пак ставља светог Григорија у ред великих отаца Цркве. Потврду за овакво високо вредновање личности

овог оца Цркве читалац може наћи управо читајући и изучавајући његова дела.

Хвале достојни преводи појединих списа светог Григорија на српски језик вршени су, усуђујемо се рећи, спорадично и насумичним избором списа, од стране било преводиоца било приређивача. Објављујући преводе дела светих отаца на савременом српском језику, издавачка кућа Епархије бачке *Беседа* настоји да дела одређеног оца српском читаоцу представи континуирано и систематски, не у избору, сабирајући списе тематски и по целинама. Пример за то су *Сабрана дела Светога Григорија Паламе Архиепископа солунског.* Објављујући 15. том едиције Светоотачко богословље под насловом *Свети Григорије Ниски, Догматски списи 1,* наша издавачка кућа започела је, између осталог, превођење и издавање целокупног дела светог Григорија Ниског. Већ у предговору читалац се може упознати са богословским системом светог Григорија кроз истоимени текст епископа Атинагоре Кокинакиса. Епископ Атинагора најпре опширно тумачи тријадолошка схватања Григорија, а затим подробно анализира његову антропологију, као и космологију.

Први спис у овој збирци делâ светог Григорија Ниског је дело под насловом: *О томе да, говорећи како су у Божанству три Лица, ми не кажемо да постоје три Бога* и представља сажето исповедање православне тријадологије. Обраћајући се својим савременицима, свети Григорије већ на почетку списа каже да име Бог не означава лице него суштину. Иако првенствено за сједињујућу везу Божанства одређује суштину, ипак, у даљем току списа, Григорије следује Василијевој теологији и говори да је вечни Узрок постојања Свете Тројице и гарант јединоначалија светотројичног живота Личност Бога Оца из Кога се рађа Син, и истога Оца из Кога исходи Свети Дух (§ 10). Објавшњавајући надумну Тајну Свете Тројице, свети Григорије аргументује разлику између људског и божанског постојања, односно између тварног и нетварног, наглашавајући тиме да, када је реч о нетварном, један може бити једнако три, док због смртности, у тварном постојању личност није носилац целокупне суштине (§ 8). На крају списа, свети Григорије подробно објашњава значење термина „ипостас", коме су Кападокијци дали онтолошко значење личности (§ 16).

Дело, *Против судбине* својом тематиком и књижевним обликом и данас плени актуелношћу. Свети Григорије у овом спису у дијалошкој форми побија старојелинско сујеверје, оличено у вери у судбину. За Епископа Нисе веровање у судбину представља уверење недостојно и Бога и човека. Познато је да су стари Јелини веровали да судбина (ананке) има моћ и над боговима. Рационалним антрополошким аргументима, свети Григорије оповргава фаталистичка убеђења, наводећи као пример различитост животних путева, као и различитост личности и њихових својстава, што значи да „судбина" над слободним личностима не може извршити оно што бисмо ми данас назвали тоталитаристичком „уравниловком" (§ 14). Аутор још наглашава да је човек слободно биће и да „усуд или судбина постају избор сваког појединца и да слободно изабира што му је угодно" (§ 35). У закључку, свети Григорије каже да овакво веровање представља прелест, обману и „демонско деловање, које обманом заводи оне што сматрају да целокупна моћ почива у њима, и не признају свесилну власт Божју", што се може применити на присталице огољеног хуманизма човекобоштва свих времена.

Спис *О души и васкрсењу* назван још и *Макринија,* у дијалошком облику доноси тумачење тајне човека кроз разговор са сестром светог Григорија, Макрином. Дело је настало недуго после упокојења светог Василија, када је свети Григорије посетио Макрину која је и сама била на самртној постељи. Аутор, из скромности, приписује своје антрополошке ставове о души, васкрсењу и апокатастази својој старијој сестри. За Макрину, односно за Григорија, душа, мада је невештаствена и бестелесна, „дејствује и креће се у складу са својом природом, тако да кроз телесне органе објављује своје кретање" (§ 10), једном речју, објављује своје дејство. Такође, како тврди Макрина, „душа је створена суштина, жива, умна" (§ 12). У спису се критикује свођење постојања само на оно што је чулно, што се односи на материјално (§ 17), излаже се дијалектички однос између божанске природе и људског ума у односу образ (икона) – Прволик (§ 18). У истом одговору, Макрина доноси јасно учење о апсолутној апофатици у односу на божанску суштину. Затим се говори о традиционалној троделној подели душе, коју ће

Издавачка делатност

преузети већина аскетских писаца, а темељно разрадити преподобни Максим Исповедник. Занимљива је лаконски изражена мисао о односу нагона и страсти: „Ако се нагон усмерава ка злу, онда ова кретања постају страсти" (§ 31). Душа, како тврди наш аутор, не заузима простор, „јер само тела поседују својство да заузимају простор, док душа, као бестелесна по природи, нема потребу да буде смештена у било каквом простору" (§ 34). Објашњавајући појам ада, свети Григорије каже да ад није неко место већ „као некакво невидљиво и бестелесно стање живота" (§ 50), док у 68. одговору јасно одбацује учење о метемпсихози и реинкарнацији, супротстављањем хришћанског учења о васкрсењу читаве личности човекове, и душе и тела. То уједно представља и кулминациону тачку овога списа. Још један занимљив детаљ, како са богословског тако и са биоетичког становишта, представља учење да душа настаје заједно са телом, а не да накнадно бива усељена у тело (§ 84). Завршни одељци овога списа посвећени су врлинском животу и улози опредељења за зло и за добро приликом општег васкрсења.

Последњи спис ове збирке, под насловом *Велика катихетичка реч,* према сагласном мишљењу патрологâ, представља најважније догматско дело светог Григорија Ниског. Оно је упућено хришћанским учитељима и пастирима као упутство за одбрану најважнијих истина хришћанске вере од Јевреја, Јелинâ и јеретикâ. Дело је подељено у четрдесет поглавља, од којих 1 – 4 говоре о Богу као Светој Тројици, 5 – 8 о стварању света, 9 – 22 о Оваплоћењу Христовом, а поглавља 33 – 40 о Крштењу, Евхаристији и вери, односно о сотириолошким импликацијама хришћанског учења о Богу Оцу, Сину и Духу Светоме.

У Предању Цркве, свети Василије Велики сматра се за великога јерарха и црквеног пастира, а свети Григорије Богослов за дубоког богослова и проповедника. Свети Григорије Ниски, пак, по свом јединственом и облагодаћеном темпераменту, спојеном с непоновљивим у различитим даровима Једнога Духа, представља првенствено хришћанског философа и тихог мистика, коме су били страни управљање Црквом и организациони послови, у којима је његов старији брат показао изврсну умешност. Поједини богословски ставови светог Григорија, несумњиво једног од највећих Отаца и Учитеља Цркве, још увек изазивају противречне оцене међу изучаваоцима његовог наслеђа, највише због учења о апокатастази, које је делом попримио од свог великог учитеља Оригена, иако је умногоме успео да поједина Оригенова застрањења врати на исправан богословски пут. Без обзира на све то, списи светог Григорија Ниског били су надахнуће и за наредне нараштаје православних богослова, међу којима несумњиво највише место заузима преподобни Максим Исповедник. То надахнуће чини његову литерарно-богословску заоставштину актуелном и за нас, овде и сада, кроз стваралачку примену у сусрету са савременим проблемима.

Презвитер Игор Игњатов

ИЗ ЖИТИЈА СВЕТОГ ТЕОДОСИЈА

Божје старање

Испосница у којој је живео свети Теодосије и још дванаест монаха била је толико сиромашна да монаси често нису имали довољно хлеба за јело. Приближавао се Васкрс, а они нису имали просфоре и вина да би се на празник причестили светим Тајнама. Монаси су били тужни, а свети Теодосије пун непоколебиве наде у Бога. Он нареди братији да украсе свети храм и да буду без бриге. Тада га ученици почеше запиткивати чиме ће се причестити, а он им рече: „Бог који је са неколико хлебова нахранио многе хиљаде, постараће се и о нама. Јер, Бог се једнако стара о нама као што се старао и о нашим прецима".

Сунце је полако залазило, а манастиру се приближавао један побожан човек који је на две мазге донео од своје куће пустињским испосницима храну, па још и просфоре и вино за свету Литургију. И када то видеше ученици Блаженога, обрадоваше се и уверише се да Бог увек нађе начин да помогне. И сви у радости прославише Васкрс.

Христос је са нама у Литургији

Када сам слаб, онда сам јак...

Кад год Марко укључи телевизор, он сазна за неке страшне вести. И велики је страх ушао у њега. Почео је да се брине за све. Онерасположио се, а дешавало се и да из чиста мира заплаче. Бака је то приметила и упитала га је: Марко, како ти је у школи?

– Добро.

– Имате ли много да учите?

– Имамо.

– И јел' ти тешко да учиш?

– Како кад. Контролни су тешки...

– Бојиш се контролних?

– Паа... Бојим се.

– И чега се још бојиш? Ја примећујем да си нешто забринут.

Марко се стидео да говори о томе чега се боји, али на крају ипак рече: Па, бојим се шта ће бити с нама ако тата остане без посла, или ако се мама разболи... Бојим се и да се теби и деди нешто не деси... Да ћу добити лоше оцене... И Марко заплака од страха.

Бака га загрли и рече: Марко, ти се баш много бринеш за нешто што се можда никад

Из школске клупе

неће десити. Испричаћу ти једну причу.

Некада давно, један човек је удавао старију ћерку и правио лепу свадбу. Сви су били срећни и весели. Кад је нестало вина у бокалима, тада домаћин посла млађу ћерку да донесе вино из подрума. Девојчица је отишла у по-друм, али никако се није враћала. На крају се отац забрину, па крену у подрум да види шта је са њом. Кад је дошао до подрума, затече је како плаче. Отац загрли ћерку и упита је: Шта ти се десило, девојчице моја? Да се ниси ударила?

– Нисам, оче.

– Па шта се онда десило?

Тада му је девојчица показала неки алат, окачен на таваници, па рече: *Ево размишљам, кад одрастем, и ја ћу се удати. Имаћу породицу и своју децу. И кад моје дете буде порасло, онда ће и оно силазити у овај подрум. И можда ће онда тај алат пасти на њега и убити га*! – и девојчица још јаче заплака.

Марко се насмеја и рече: Бако, та девојчица није била ни порасла, није се ни удала, није имала ни децу, а бојала се да ће јој дете погинути.

– То је зато што деца имају бујну машту и зато имају такве страхове.

– А имају ли и одрасли скривене страхове?

– Наравно. И ми одрасли умемо да се бринемо о нечему што се можда никада неће десити. Онда постајемо плашљиви. А у животу постоје тешкоће, али ми уз Божју помоћ можемо све да пребродимо.

– А како то нама Бог помаже?

Бака се нежно осмехну, па рече: „Једном је апостол Павле рекао: *Када сам слаб, онда сам јак. Јер не живим само ја већ Христос живи у мени.*

– Објасни ми шта то значи!

– Апостол Павле је веровао у Бога и причешћивао се. И тако је и он постао део Тела Христовог. Проповедајући међу многобошцима, често је имао тешкоће. Када није могао својим снагама да се избори с тешкоћама, тада је Христос војевао бој уместо њега. Апостол Павле би осетио у себи Христову снагу и осећао се јаким да све издржи. Зато је и говорио: *Када сам слаб, онда сам јак, јер не живим само ја већ Христос живи у мени.*

– Христос је Божји Син и Он је јачи од свега, закључи Марко, па настави: *Сутра ћу се и ја причестити. Христос и ја срешћемо се у Литургији. И ја ћу постати део Христа и Христос ће ми дати снагу да победим тешкоће. У мени ће живети, Христос и нећу ни ја бити више слаб.*

Љиљана Перишић-Бурсаћ, вероучитељица

Сабор Светог Јована Крститеља – слава Епископа бачког Иринеја

У недељу, 7/20. јануара 2019. године, Његово Преосвештенство Епископ новосадски и бачки господин Иринеј прославио је своје Крсно име. Евхаристијским сабрањем у Саборном храму у Новом Саду началствовао је Епископ крушевачки господин Давид, уз саслужење господе епископа: нишког Арсенија, далматинског Никодима, осечкопољског и барањског Херувима, Епископа домаћина – Иринеја, новосадског и бачког, и господина Исихија, Епископа мохачког, као и високопреподобних архимандрита Василија Костића и Прокопија Тајара.

По прочитаном јеванђелском одељку, Преосвештени Епископ крушевачки Давид пригодном беседом се обратио верном народу, и истакао: *Дух Свети нас уводи у Тајну спасења и Божјег присуства. Основа проповеди Господње јесте кајати се, јер се приближило Царство Господње, а то је уједно свеобухватна припрема за спасење свакога од нас. Наћи се у Царству Божјем значи бити и наследник и становник Царства Божјег, бити у заједници са Богом...*

У славу Божју и у част Светог Јована Крститеља током свете Литургије појали су студенти Православног богословског факултета Универзитета у Београду, као и појци Школе црквеног појања „Свети Јован Дамаскин" при Црквеној општини у Новом Саду.

После свете Литургије, у древном дому Епископâ бачких, благословени су славски дарови – колач, жито и вино. Дарове је благословио Епископ нишки Арсеније, упутивши потом најлепше молитвене жеље Епископу домаћину, поводом празника Његовог небеског молитвеника и заступника пред Господом, изразивши искрену благодарност Богу, Који је Епископа Иринеја и његове госте удостојио заједничког учешћа у празничној евхаристијској радости.

Обележена 77. годишњица новосадске Рације

На новосадском *Кеју жртава рације,* 23. јануара 2019. године, обележена је 77. годишњица трагичног догађаја у којем су припадници мађарске фашистичке окупационе војске од 21. до 23. јануара 1942. године побили и под лед Дунава бацили више хиљада Новосађана.

У подне, код споменика *Породица,* окупили су се представници Српске Православне Цркве и Јеврејске општине у Новом Саду, делегације Града Новог Сада, Скупштине Војводине и Војске Србије, Муфтија војвођански Мухамед Зилкић, амбасадори Израела и Мађарске, други политички и културни делатници, као и многобројни народ који је дошао да увелича овај молитвени догађај и да покаже јединство са свима који се с тугом у срцу сећају невино страдалих жртава.

Градоначелник Новог Сада г. Милош Вучевић је на почетку позвао присутне да минутом ћутања одају пошту жртвама *Новосадске рације*, а у свом говору је рекао да се из данашњег Новог Сада мора послати јединствена порука да се овакви злочини не смеју заборавити и да се не смеју поновити. *Споменик* Породица *је опомена да се фашистичко зло више никада и ни у једном облику не понови. То је опомена да људско увек мора да победи, да*

Актуелности

мора да превлада над мржњом и нељудским.

Програм је настављен молитвеним поменом који је, у име Јеврејске заједнице Србије, одржао господин Исак Асиел, врховни рабин Србије. Господин Асиел је рекао да је данашње окупљање подсетник на лекције живота. *Овај свет је позорница не да бисмо били посматрачи него да бисмо били активни учесници. Зато је ово лекција коју не можете да кажете да сте је научили и да затворите књигу. Живот увек сатка ситуације у којима нас стави на испит да види да ли смо научили ту лекцију добро*, истакао је врховни рабин Србије.

У име Српске Православне Цркве помен је служио Његово Преосвештенство Епископ бачки г. Иринеј, уз саслужење епископа мохачког г. Исихија, новосадског свештенства и ђаконства. После одслуженог помена, владика Иринеј је, поздравивши присутне, у својој беседи рекао да нам је света дужност да учинимо све да се злочини никада не понове. *Сви треба да радимо на праштању, међусобној љубави и заједништву. Морамо бити свесни чињенице да се негде у свету свакодневно дешавају трагедије попут Новосадске рације, у разним издањима, али са истом суштином. Треба да се молимо и чинимо све што до нас стоји да се то не понови, али и да престане већ једампут у свету у којем живимо. Зато се и сећамо невиних жртава. То није некакво осветничко сећање које презире читаве народе и заједнице већ молитвено, литургијско сећање које одзвања и у речима молитве коју смо чули и из уста рабина Исака, а и на свакој молитви за покојнике у нашој Православној Цркви. Да им Бог душу прости и да им буде вечан спомен и у Царству Божјем и међу нама*, поручио је владика Иринеј сабраном народу.

Цвеће на споменик *Породица* положили су г. Милош Вучевић, градоначелник Новог Сада, г. Игор Мировић, председник Покрајинске владе, г. Иштван Пастор, председник Скупштине Војводине, амбасадори Мађарске и Израела, затим представници Јеврејске општине Нови Сад, Савеза Јеврејских општина Србије, Матице ромске, као и потомак жртава Бранислав Милић.

Венац са брода Речне флотиле у Дунав су спустили представници Скупштине града Новог Сада, Јеврејске општине Нови Сад и Матице ромске.

После програма уприличеног на Кеју жртава рације, присутни су се упутили ка новосадској плажи *Штранд,* где је служен помен код спомен-плоче жртвама *Рације*.

У програму одржаном код споменика *Породица* су учествовали хор Саборне цркве *Свети Георгије* и хор новосадске Јеврејске општине *Хашира*.

Епископ бачки Иринеј на прослави празника Светог Саве на Факултету техничких наука Универзитета у Новом Саду

Његово Преосвештенство Епископ бачки г. Иринеј произнео је Светосавску беседу у суботу, 26. јануара 2019. године, у свечаној дворани Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду.

Свечаност је почела појањем химне Светом Сави, у извођењу хора Гимназије „Јован Јовановић Змај" у Новом Саду, после чега је поздравну реч упутио професор др Раде Дорословачки, декан Факултета техничких наука.

У свом обраћању поводом празновања првог Архиепископа српског Светог Саве, владика Иринеј је истакао да постоји дубока веза, унутрашње, органско прожимање свих наука, знања и достигнућа са вером и Црквом.

Епископ бачки је такође навео да је ова, 2019. година јубиларна, не само као важна годишњица аутокефалности Српске Православне Цркве него и зато што означава самосталност српске државе и свих њених институција.

Уз најлепше молитвене жеље, Епископ бачки г. Иринеј је упутио честитке свима поводом свесрпске славе Светог Саве, а лауреа-

тима је пожелео успех и напредак у њиховом будућем раду.

Прослава празника Светог Саве у Саборном храму у Новом Саду

У недељу, 14/27. јануара 2019. године, на празник Светог оца Саве, првог Архиепископа српског, Његово Преосвештенство Епископ новосадски и бачки г. Иринеј началствовао је евхаристијским сабрањем у Саборном храму у Новом Саду, уз саслужење Епископа мохачког г. Исихија, братства Саборног храма и новосадских ђакона.

По прочитаном јеванђелском одељку, владика Иринеј је између осталог истакао: *Сви ми знамо, драга браћо и сестре, да наш српски народ има обичај обележавања Крсне славе. Данас славимо нашу свенародну славу коју славе и Срби широм света, а посебно се Свети Сава слави као школска слава. Први, главни и превасходни Просветитељ свих нас јесте Господ Исус Христос, који светлошћу љубави и благодати Своје обасјава унутрашње биће сваког од нас. Људи који се угледају на Вечнога Првосвештеника, као што је то чинио и Свети Сава, заслужују нашу љубав, поштовање и молитвено подражавање. Цео наш народ, посебно ове године, неговаће светли спомен на Светог оца Саву, јер се ове године навршава осамсто година од када је Свети Сава издејствовао аутокефалност наше помесне Цркве...*

По заамвоној молитви владика Иринеј је благословио славске дарове, колач и кољиво, које је у славу Божју, а у част Светог Саве, припремио кум овогодишње славе господин Драгослав Воркапић са породицом.

Светој Литургији присуствовао је и др Радивоје Стојковић, директор Гимназије „Јован Јовановић Змај" у Новом Саду са ђацима.

По завршетку свете Литургије, најмлађи полазници веронауке приредили су пригодан програм рецитујући и појући у славу Имена Божјега, а у част Његовог угодника Светога Саве.

Слава Алмашког храма у Новом Саду

Престони празник Алмашкога храма у Новом Саду – Света Три Јерарха – прослављен је у уторак, 29. јануара/12. фебруара 2019. године. Свету архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ новосадски и бачки г. Иринеј, уз саслужење владике мохачког г. Исихија, као и свештенства и ђаконства наше Епархије.

У беседи после прочитаног јеванђелског одељка, владика Иринеј је подсетио да се овога дана слави успомена на три велика учитеља и светитеља Цркве Христове, који су живели у четвртом веку – Василија Великог, Григорија Богослова и Јована Златоуста. *Без светог Григорија Богослова и његовог чистог, дубоког исповедања православне вере, Црква би се, у оном времену, тешко изборила против многобројних јереси. Слично је са светим Василијем Великим, с тим што је он још имао и друго стваралаштво, на пољу организовања монашког живота, као што је и свети Григорије Богослов био и црквени песник, а имао је и друге дарове. Свети Јован Златоуст је био изванредни пастир Цркве, проповедник, али не мање и дубоки теолог. На нама је, прослављајући ове духовне горостасе наше свете Цркве, да послушамо савет апостола Павла*

Актуелности

и да се угледамо на њихов живот, да покушамо и ми да сведочимо лепоту Јеванђеља Христовога, навео је Епископ бачки, честитајући славу братству Алмашког храма, кумовима, парохијанима, као и свим Новосађанима.

После заамвоне молитве, владика Иринеј је благословио славски колач и жито.

У православним земљама са грчком културом и језиком, светитељи Василије Велики, Григорије Богослов и Јован Златоуст прослављају се не само у храмовима већ и у школама, као покровитељи просвете.

Празник Сретења Господњег у Саборном храму у Новом Саду

У петак, 2/15. фебруара 2019. године, на празник Сретења Господњег, у Саборном храму у Новом Саду, свету Литургију је служио Епископ новосадски и бачки г. Иринеј, уз саслужење Епископа мохачког г. Исихија, протопрезвитера-ставрофора Миливоја Мијатова, архијерејског намесника новосадског првог, протонамесника Брана Миловца, архијерејског намесника бачкопаланачког, презвитера Далибора Петковића из Митрополије загребачко-љубљанске, свештеникâ Епархије бачке, братства Саборног храма и новосадских ђакона.

Владика Иринеј је, беседећи после прочитаног јеванђелског одељка, рекао: *Данашњи празник нема само историографски смисао него кроз њега доживљавамо, кроз служење свете Литургије, све оно што смо чули кроз Свето Писмо и Свето Предање. Христос је крај старога Закона и почетак Новог Закона, вечног и непролазног, а у Његовој Личности укида се Ароново свештенство и стари Закон. Он је нови Првосвештеник Цркве по чину Мелхиседекову, Законодавац старог Закона и законоположник Новог Закона. Сретење значи идење у сусрет и прихватање оног који нам долази у сусрет. Данашњи празник је у основи посвећен Пресветој Богородици са много елемената Господње службе. Крајњи смисао данашњег празника Црква нам открива речима црквене песме са вечерњег богослужења: Ходите кроз песме божанствене да примимо Христа како Га је и праведни Симеон Богопримац примио... Њему се поклонимо!*

После Великог входа на светој Литургији, владика Иринеј је у презвитерски чин рукоположио ђакона Србољуба Срдића из Бачке Паланке, а после молитве Анафоре, владика Исихије је рукоположио ипођакона Николу Дувњака, катихету из Новог Сада, у чин ђакона.

После заамвоне молитве, владика Иринеј је освештао сребрне свете сасуде набављене у Русији, који су даровани Саборном храму у Новом Саду, као израз благодарности дародавацâ милостивом Богу за све.

Епископ бачки Иринеј о Осам векова Српске Архиепископије

Његово Преосвештенство Епископ бачки г. Иринеј говорио је о великом јубилеју Српске Православне Цркве – *Осам векова Српске Архиепископије* – у суботу, 16. фебруара 2019. године, у свечаној дворани Матице српске.

На традиционалној свечаној седници уприличеној поводом 193. годишњице ове најстарије српске књижевне, културне и научне институције, владика Иринеј је казао да

се аутокефалија више не јавља у улози чиниоца и градитеља јединства у телу Православне Цркве него да све чешће представља камен спотицања. *Аутокефални статус једне Цркве значи да та помесна Црква не зависи од неког већег црквеног центра, односно да одлуке њене јерархије не подлежу одобрењу или потврди од стране другог црквеног центра. То је суштина аутокефалије. Разни други параметри, елементи који се повремено спомињу, у ствари су сви другостепени. То посебно важи за гледиште по којем аутокефалност неке помесне Цркве мора нужно да одражава одређене националне интересе, државне аспирације, политичке тежње или, штавише, да она првенствено и служи таквим циљевима и програмима. Ова димензија није првобитно садржана у појму аутокефалије него представља накнадну, релативно скорашњу наслагу у њему. Управо она и јесте главни узрок данашње кризе институције аутокефалности*, навео је Епископ бачки.

Владика Иринеј је нагласио да је наш Свети Сава добио пуну и праву аутокефалију, а не некакву крњу, несавршену. *То данас није свима јасно зато што се аутокефалија схвата као црквени облик суверенитета: што је за државу суверенитет, то би требало да је аутокефалност за Цркву. То није исправан утисак. Аутокефалија, и она првобитна и ова светосавска, била је независна од државне власти. Иако је увек постојао пројекат да се, где год је то могуће, административне линије црквених јединица поклапају са политичким или државним, то није био увек закон. Суштински, потреба Цркве је увек имала превагу над диктатом државе. Данас, при покретању иницијативâ и доношењу одлукâ о евентуалном признавању аутокефалног статуса некој или некима од помесних Цркава, морамо свесно занемарити све политичке мотиве, идеолошке поставке и државне утицаје, јер они расцрквењују и обесмишљавају сâм појам аутокефалије, у пракси разарају вековни црквени поредак и угрожавају устројство, јединство и само биће Православне Цркве. Теорија да мора бити једна држава, једна нација, једна Црква, један језик, потпуно је неприхватљива. Црква мора да чува и сачува своју слободу, слободу којом ју је Христос ослободио. Црквом не могу да управљају никакви председници држава, једина Глава Цркве јесте Богочовек Исус Христос. Неопходни су истински духовници, пастири и прави хришћани. Од сваке опасности споља, за Цркву су опаснији унутрашњи вукови у овчијој кожи и формални верници. Њој су насушно потребни онакви архипастири какви су били, у своме времену, наш Свети Сава или руски свети патријарх Тихон*, поручио је владика Иринеј.

Рукоположење у Светоархангелском манастиру у Ковиљу

У Недељу о митару и фарисеју, 17. фебруара 2019. године, Његово Преосвештенство Епископ мохачки г. Исихије служио је свету архијерејску Литургију у параклису Светих Отаца Атонских, у Светоархангелском манастиру у Ковиљу, уз саслужење јеромонахâ Дионисија и Харитона, протонамесника Милорада Мировића, пароха при Успенском храму у Новом Саду, презвитера Младена Глушца, пароха у Апатину, као и новосадских ђакона Александра Билића, Ивана Васиљевића и Огњена Верића. Беседећи по прочитаном јеванђелском одељку, владика Исихије је истакао да покајање треба да буде главна тема у предстојећој Четрдесетници. *Покајање не зна-*

Актуелности

чи неко сентиментално плакање због својих грехова већ је то дубинска спознаја греха као погрешног правца живота, као погрешног настројења и, са друге стране, обраћање свим срцем благодати Божјој да то од нас одузме и да нас управи на прави пут. Покајање значи преумљење, рекао је Епископ мохачки.

По благослову Епископа новосадског и

бачког г. Иринеја, владика Исихије је рукоположио катихету Александра Верића из Апатина у чин ђакона.

Епископ мохачки Исихије освештао обновљени крст за Светојовановски храм у Деспотову

У другу припремну недељу пред почетак великога и часнога поста – Недељу блудног сина, 24. фебруара 2019. године, у Деспотову, на дан светог Власија и светог великомученика Ђорђа Кратовца, свету архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ мохачки г. Исихије, викар Епископа бачког.

У току свете Литургије, Његово Преосвештенство је рукоположио вероучитеља Милорада Мишкова из Мошорина у чин ђакона. По завршетку свете Литургије извршен је чин освећења новообновљеног часног крста, који је затим постављен на олтарску апсиду храма.

Епископу Исихију је на светој Литургији саслуживало више свештеника из Епархије бачке и двојица ђакона, а певао је Црквени хор „Свети Јован Крститељ" из Бачке Паланке, којим је дириговала професор Снежана Жујић. На крају свете Литургије, надлежни парох, презвитер Никола Темеринац, захвалио је Епископу Исихију што је поново дошао у парохију деспотовачку и благоизволео осветити обновљени часни крст Светојовановског храма, који ће својом силом чувати и бранити све житеље Деспотова.

Владика бачки Иринеј у посети Епископу ваљевском Милутину

Његово Преосвештенство Епископ бачки г. Иринеј посетио је Епархију ваљевску у понедељак, 25. фебруара 2019. године, учинивши част и радост владици Милутину, свештенству и верном народу. Уваженог госта из Српске Атине владика Милутин је дочекао у Епархијском дому у Ваљеву, где су архијереји, у братској љубави, разговарали о темама важним за живот епархијâ којима управљају и о актуелностима Цркве у целини. У присуству

секретара Епархијског одбора за веронауку презвитера Далибора Чкојића, епископ Милутин је упознао владику Иринеја са сјајним одзивом за верску наставу у Епархији ваљевској. Такође, договорено је да ће запослени у радију *Источник* посетити своје колеге у новосадском радију *Беседи*, као и то да ће владика Иринеј дати интервјуе за гласила Епархије ваљевске. Сабрање је настављено у манастиру Ћелије – месту духовног рођења владике Иринеја, који је монашки постриг примио од преподобног Аве Јустина Ћелијског и, као богослов и пастир, узрастао крај новопросијавшег српског светитеља. Најсвечанији и најрадоснији тренутак збио се крај кивота оца Јустина, када је владика Милутин даривао Епископу бачком делић светих моштију овог дивног угодника Божјег.

Дуго смо чекали овај дан да се заједно радујемо у овој светињи одакле сте Ви кренули на пут Христов. Имам част и благослов Божји да Вам честицу моштију преподобног оца Јустина, Вашег духовног оца, дарујем на радост свих нас са препоруком да се Ви за нас Богу молите да нам дâ снаге да слушамо реч оца Јустина и идемо његовим путем – путем Богочовека Христа, једним исправним путем. Не заборавите нас у својим светим молитвама и нека буде на укрепљење Вашем верном народу, рекао је владика Милутин у часу даривања, крај кивота ћелијског богомудраца, чији је један од најистакнутијих ученика управо владика Иринеј.

Ово је за нашу Епархију, наше манастире и мене лично, један од највећих благослова последњих деценија. Свети Ава је послан од Бога да се моли за нас и да, не само кроз своје књиге него и директно, утиче и помаже нам да идемо путем Богочовека, једним путем свих који Богу угодише, истакао је владика Иринеј, благодарећи домаћину на бесценом благу које ће понети на благослов својим епархиотима.

Сестринство манастира Ћелије, предвођено игуманијом Гликеријом, приредило је срдачан дочек Епископу бачком и, певајући богомољачку песму оца Јустина, испратило га на даље путешествије по духовном му завичају.

Приликом боравка у Ваљеву, владика Иринеј се поклонио светим моштима у храму Светог Нектарија, чудотворца из братске нам Грчке, у којој је и сâм боравио читаву деценију и одбранио докторску дисертацију. Градња храма посвећеног Светом Нектарију почела је пре две године и у Епархији бачкој – у Суботици.

Епископ Иринеј је боравио у Епархији ваљевској у пратњи свога секретара, протопрезвитера Владана Симића, који је родом из Ваљева. Гостољубље је настављено трпезом љубави у Епархијском дому.

Прослава храмовне славе у Ветернику

Прослава празника Преподобног оца Симеона Мироточивог у Ветернику почела је свечаним празничним бденијем које је, у навечерје празника 12/25. фебруара 2019. године, служио протопрезвитер Стојан Билић, уз саслужење протопрезвитера Бранка Ћурчина и презвитера Станка Лакетића.

На сâм дан храмовне славе, 26. фебруара текуће године, свету Литургију је служио протопрезвитер-ставрофор Миливој Мијатов, архијерејски намесник новосадски први, уз саслужење седамнаесторице свештеникâ Епархије бачке, као и ђакона Мирослава Стојановића. Литургијско сабрање је увеличао и хор Црквене општине новосадске „Свети Јован Дамаскин", предвођен јеромонахом Јеротејем. После прочитаног јеванђелског одељка, прота Миливој Мијатов је подсетио на подвиг и дело светога Симеона Мироточивог и истакао да је трудом и великим подвигом свети Симеон Мироточиви, то јест Стефан Немања, поставио темељ српској држави и Цркви. У наставку беседе, архијерејски намесник новосадски први је подсетио присутне на речи апостола Павла да се угледамо на

Актуелности

свршетак живота наших духовних старешина. *Свети Симеон је најбољи пример смирења, јер је своју кончину дочекао лежећи на рогозини, у дворишту своје задужбине, светогорског манастира Хиландара. Он је оличење смирења и најлепши пример како се треба спремити за прелазак из пролазног царства у непролазно*, навео је прота Миливој, честитавши храмовну славу сабранима у ветерничком храму и овогодишњим кумовима.

На крају Литургије уведен је у дужност ђакон Мирослав Стојановић, који је, одлуком Његовог Преосвештенства Епископа бачког г. Иринеја, постављен за парохијског ђакона у Ветернику. После заамвоне молитве освећен је славски колач. Овогодишњи кум храма Преподобног Симеона Мироточивог био је господин Никола Писарев, који је кумство за наредну годину предао господину Бранку Вуксановићу.

Рукоположења у Светоархангелском манастиру у Ковиљу

Његово Преосвештенство Епископ новосадски и бачки г. Иринеј, служио је свету архијерејску Литургију у Недељу месопусну, 3. марта 2019. године, у параклису Светих Отаца атонских, у манастиру Ковиљу. Владици су саслуживали Епископ мохачки г. Исихије, монаштво и свештенство Епархије бачке.

У свом архипастирском слову Епископ бачки је истакао да Господ спасава судећи на Свој начин, по Својој безмерној љубави, а и да суди – са том истом љубављу – спасавајући. *Надамо се у божанску правду која надилази сваки наш појам о правди. Има људи који би хтели да Бога мере нашом мером и да Му наметну нашу правду, да буде мање-више немилосрдан и осветољубив, као што смо ми. Он то није, по природи Својој. Напротив: Управо данашњи дан, читаво богослужење, позива нас на супротно томе – на љубав, на праштање, на измирење, на смирење пред Богом и пред ближњима. Реч о Страшном суду је реч о праведном суду љубави. Божји суд је прихватање наше слободе коју је Он даровао, прихватање нашег избора које нас никада не омета у прихватању нашег суда о Њему и о себи. Зато Спаситељ тражи, за своју безмерну љубав, да макар мало узвратимо љубављу. Та љубав се показује и пројављује као братољубље*, навео је владика Иринеј у беседи по прочитаном јеванђелском одељку.

У току свете Литургије, владика Иринеј је рукоположио монаха Козму (Ранчића) у чин јерођакона, а владика Исихије је рукоположио јерођакона Ермолаја (Турчана) у чин јеромонаха.

Представљена књига „Алмашка црква – Храм Света Три Јерарха”

У *Галерији Матице српске,* 5. марта 2019. године, представљена је монографија под насловом „Алмашка црква – Храм Света Три Јерарха”.

Поред Његовог Преосвештенства Епископа новосадског и бачког господина др Ири-

неја, у представљању овог драгоценог дела учествовали су и: протопрезвитер-ставрофор Миливој Мијатов, архијерејски намесник новосадски први, г. Петар Ђурђев, директор Историјског архива Града Новог Сада и г. Данило Вуксановић, конзерватор-рестауратор *Галерије Матице српске.*

Честитавши најпре др Тијани Палковљевић Бугарски, управници *Галерије Матице српске,* на добијеном Ордену за уметност и књижевност у рангу витеза, Епископ бачки је најлепше жеље и речи захвалности упутио приређивачима монографије, издавачу, као и установама које су помогле реализацију и објављивање монографије „Алмашка црква – Храм Света Три Јерарха".

Лепо је што је књига посвећена 300-годишњици дивног Алмашког храма. Књига се појављује наизглед са малим закашњењем, али са веома добром подударношћу између те наше годишњице и великог јубилеја – осам векова аутокефалије наше помесне Цркве. Овај вечерашњи сусрет, први овакав ове године, треба да сматрамо и једним од видова обележавања 800-годишњице у нашој Епархији, навео је владика Иринеј. Епископ Иринеј је такође рекао да је књига савесно и лепо урађена. *Препуна је драгоцених података и материјала који већини нису довољно познати, тако да ће се свако ко је буде читао и разгледао духовно обогатити. Она сведочи и о старом, добром Новом Саду од пре три века, како су тада наши релативно малобројни преци и претходници умели да, у туђинској држави, ураде овако значајне ствари, да саграде овакве храмове, светиње, споменике духа и културе, којима се и данас поносимо и поносићемо се вековима. То показује, пре свега, њихову веру*, поручио је владика Иринеј.

Уредник и један од аутора монографије „Алмашка црква – Храм Света Три Јерарха", протопрезвитер-ставрофор Миливој Мијатов, истакао је да, кроз ову књигу, Алмашки храм проговара једним другим језиком, новим језиком. *Јесте да припада историји, прошлости, али када је будете држали у рукама видећете да је она и те како закорачила у 21. век. То је наша скромна лепта и нашим дедовима, и нашим прадедовима, а што се мене лично тиче, то је мој скромни дар и данас драгим ми парохијанима Алмашког храма, где сам безмало петнаест година службовао, за сву љубав коју су ми пружили примајући ме у своје домове, а ја сам се, овако нејак и слабашан, трудио да им љубављу одговорим на љубав, својим скромним моћима. Желим да захвалим Његовом Преосвештенству господину Иринеју на очинској бризи, старању, благослову, подстицању и разумевању према нама слабашнима док смо писали ову књигу, на благослову који нам је поделио, и да му пожелим да и све предстојеће јубилеје везане за нашу Епархију бачку и за нашу Српску Цркву, проведе онако како доликује и како је заслужио*, навео је Архијерејски намесник новосадски први. Прота Миливој је обрадовао присутне, објавивши да ће књига бити даривана онима који су присуствовали догађају у *Галерији Матице српске,* али и да ће примерци монографије бити уручени библиотекама основних и средњих школа, богословијама, црквеним општинама Епархије бачке, као и установама културе и просвете у Србији. Такође, сви они који буду желели да у својој личној библиотеци имају ово драгоцено издање, могу да се јаве протопрезвитеру Бранку Вујиновићу, садашњем настојатељу Алмашког храма, и књигу ће добити бесплатно.

Господин Петар Ђурђев је оценио да је у колективном сећању грађана Новог Сада заживела прича да је храм Света Три Јерарха изграђен захваљујући неком граничарском инату. *Ова неспретно изнета тврдња засенила је праву историјску позадину подвига изградње овог светог храма. У Алмашкој цркви се, све до несрећног бомбардовања 1849. године, чувала чудотворна икона Пресвете Мајке Богородице, што је овај храм учинило важним местом за ходочаснике и за све хришћане жељне помоћи Богомајке. Да би сав тај народ могао да се окупи на Литургији – подигнут је управо овај велелепни храм*, казао је директор Историјског архива Града Новог Сада и један од

Актуелности

аутора монографије.

Да је ова књига право благо, мишљења је и г. Данило Вуксановић, који је истакао да су аутори успели да обједине огромно богатство тровековног трајања Алмашког храма. *У овом пригодном осврту, засутом мноштвом занимљивих историјских знакова и визуелних прилога, на маргинама богослужбених књига Алмашког храма, о негдашњем и данашњем Новом Саду, о Алмашком храму у часу погрома Новосадске рације, кроз хронологију имена парохâ који су овај храм држали на сопственим духовним плећима, долазимо и до оних који га данас обнављају и држе отвореним за православне вернике 21. века*, казао је г. Вуксановић.

Присутне у *Галерији Матице српске* је поздравила др Тијана Палковљевић Бугарски, управница ове значајне установе, истакавши да се сарадници *Галерије* баве сакупљањем, проучавањем и презентовањем српског културног наслеђа.

Монографију је, са благословом Епископа бачког г. Иринеја, издала Српска православна црквена општина новосадска.

Освештан параклис посвећен Благовестима у Футогу

У среду Сиропусне седмице, 6. марта 2019. године, у Футогу, на дан преподобног Тимотеја и светог Евстатија, извршено је мало освећење параклиса посвећеног празнику Благовести. Параклис је освештао Његово Преосвештенство Епископ мохачки г. Исихије, викар Епископа бачког. Вечерње богослужење служио је протопрезвитер-ставрофор Миливој Мијатов, архијерејски намесник новосадски први, уз саслужење протођакона Горана Ботошког и ђакона Николе Дувњака.

У овом молитвеном слављу учествовали су још и протопрезвитер Владан Симић, секретар Епархије бачке, протопрезвитер Милош Стојановић, парох новосадски, протопрезвитер Предраг Толимир, парох новосадски, протопрезвитер Жељко Латиновић, парох новосадски, протонамесник Бране Миловац, архијерејски намесник бачкопаланачки, и презвитер Ђорђе Стојисављевић, војни свештеник.

Исповест свештенства архијерејског намесништва новосадског првог

У понедељак, треће седмице Часног поста, 25. марта 2019. године, после јутарњег бого-

служења у Саборном храму Светог великомученика Георгија у Новом Саду, свештеници архијерејског намесништва новосадског првог приступили су светој Тајни исповести.

По благослову Његовог Преосвештенства Епископа новосадског и бачког Господина Иринеја, свештенике је исповедио протопрезвитер-ставрофор Слободан Марковић, умировљени парох косјерићки.

После извршене свете Тајне исповести, прота Слободан Марковић подсетио је свештенство о значају свете Тајне покајања, пожелевши сабраним свештеницима и ђаконима да у здрављу душе и тела дочекају празник

Васкрсења Христовог. Прота-ставрофор Миливој Мијатов, архијерејски намесник новосадски први, захвалио је проти Слободану Марковићу на указаној љубави и труду, рекавши: *Поштовани и драги нам у Христу господине Прото, дозволите ми да Вам се захвалим, у име браће свештеника архијерејског намесништва новосадског првог и у своје лично име, што сте нас и ове године, благословом нашег господина Епископа Иринеја, исповедили и на своја плећа преузели наша вољна и невољна сагрешења. Хвала Вам на дивним речима поуке о пастирском служењу. Нека Вас милостиви Господ оснажи и подари Вам дуг и честит живот, на многа и блага лета.*

Потом су свештеници са својим исповедником, у свечаној дворани Црквене општине новосадске, провели душекорисно време у разговору на духовне и пастирске теме.

Исповест свештенства архијерејског намесништва новосадског другог

Истога дана, у понедељак треће седмице Часног поста, 25. марта 2019. године, у поподневним часовима, светој Тајни исповести су приступили и свештеници архијерејског намесништва новосадског другог.

Света Тајна исповести извршена је после вечерњег богослужења у храму Вазнесења Господњег у Горњем Ковиљу.

Светињама у походе

ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА БАЧКА

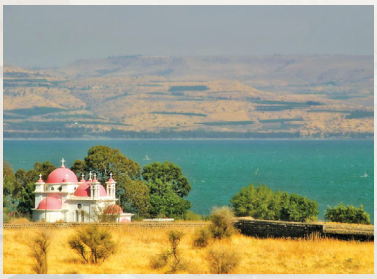
СЛУЖБА ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ ЗА ПОКЛОНИЧКА ПУТОВАЊА

СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ

ОРГАНИЗУЈЕ ХОДОЧАШЋА У

СВЕТУ ЗЕМЉУ

ЈЕРУСАЛИМ, ВИТЛЕЈЕМ, НАЗАРЕТ, ЈЕРИХОН, КАНА ГАЛИЛЕЈСКА

ОД 28. ЈУНА ДО 5. ЈУЛА 2019.

И

РУСИЈУ

МОСКВА, САНКТ ПЕТЕРБУРГ, ОПТИНА,
СЕРГЕЈЕВ ПАСАД, КРОНШТАТ, ПЕТЕРГОФ

ОД 3. АВГУСТА ДО 11. АВГУСТА 2019.

Пријаве и остале информације на телефоне:
064 12 93 616 и 021 52 60 68

СЛУШАЈТЕ НАС!
Наш глас сведочи о сусрету Цркве и света

БЕСЕДА
Радио Православне Епархије бачке, Нови Сад - 91,8 MHz

БЕСЕДА
91,8 MHz

ТАВОР
Радио Црквене општине Бачка Паланка - 95,1 MHz

РАДИ ТАВОР 95,1 MHz

БЛАГОВЕСНИК
Радио Црквене општине Сомбор - 95,7 MHz

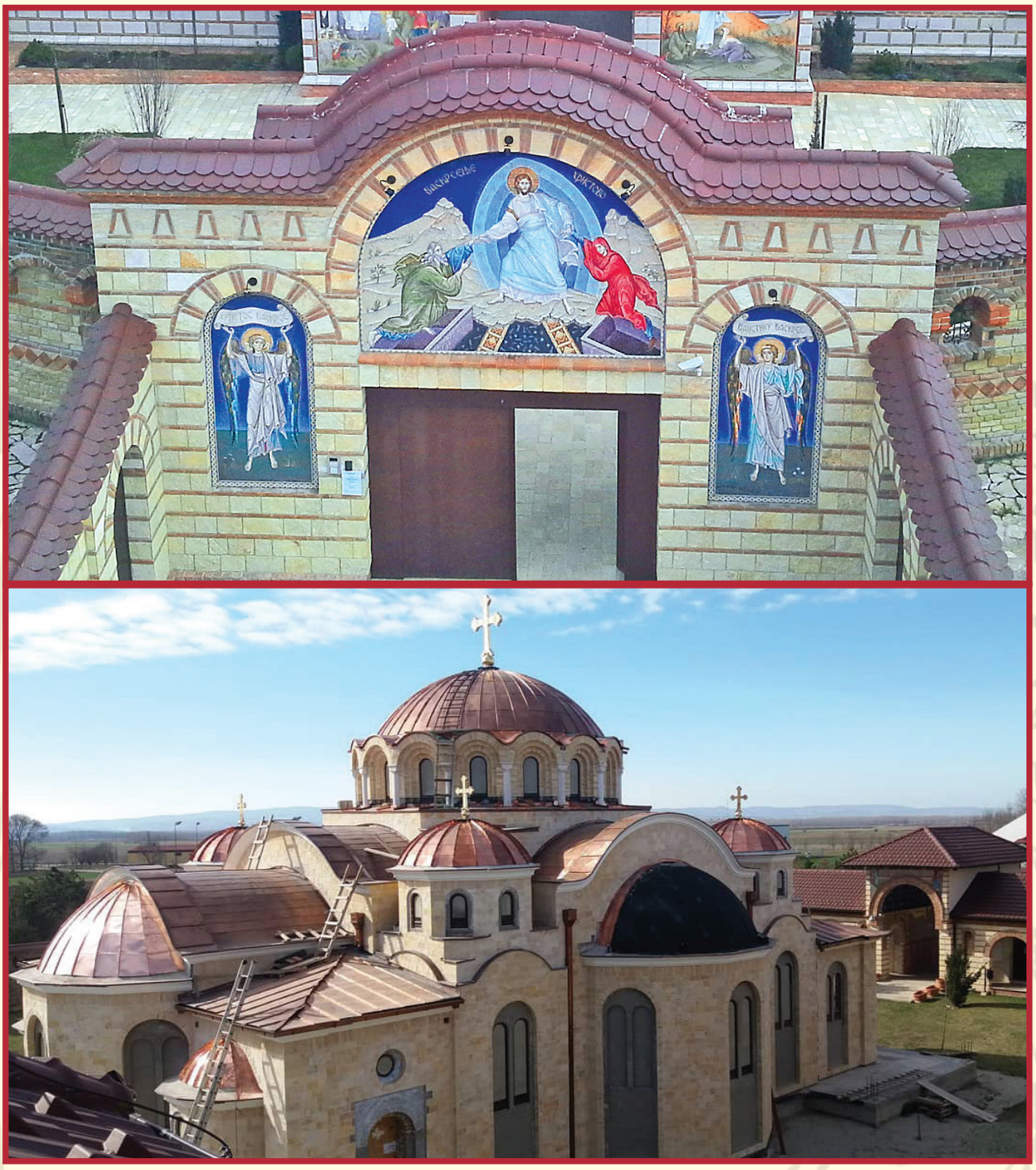
РАДИО „БЛАГОВЕСНИК"
95,7 Mhz

СЛАВОСЛОВЉЕ
Радио Црквене општине Суботица - 90,7 MHz

90,7 MHz РАДИО Славословље

Радујмо се заједно!

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ ХРАМА У МАНАСТИРУ ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВА НА СУНЧАНОМ БРЕГУ У КАЋУ

Текући рачун код Војвођанске банке А. Д. Нови Сад
број 355-1089360-75